

ÖVERSIKTSPLAN FÖR ÅRJÄNGS KOMMUN 2045

SAMRÅDSHANDLING 2026-05-19

Titel	Översiktsplan 2045 för Årjängs kommun
Beställare	Årjängs kommun
Konsult	SBK Värmland AB
Författare	Ann-Catrin Viläng Marielle Nilsson
Arbetsgrupp	Tjänstepersoner från: Stöd- och omsorg Barn- och utbildning Kultur- och fritid Samhällsbyggnad Säkerhetssamordningen Kommunikation Näringslivets hus Årjängs bostads AB

INNEHÅLL

Inledning	4
Läsanvisning	8
Utvecklingsinriktning	10
Mark- och vattenanvändning	18
Förhållanden av väsentlig betydelse	24
Övriga förhållanden av betydelse	32
Klimatrelaterade risker	46
Bostadsförsörjning	50
Mål, planer och program	52
Mellankommunala och regionala intressen	56
Invändningar i länsstyrelsens granskningsyttrande	58
Genomförande	60
Konsekvenser	64

Bilagor

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och vattenanvändningskarta (A1)

Kartbilagor (A3)

Fördjupningar och tematiska tillägg

Fördjupning av översiktsplanen för Årjängs tätort

Fördjupning av översiktsplanen för Töcksfors tätort

Tematiskt tillägg för landsbygdsutveckling i strandnära läge

A scenic view of a canal in Sweden. On the left, there are red wooden houses with white trim and Swedish flags. The canal is bordered by a stone wall on the left and a gravel path on the right. The water reflects the sky and the surrounding greenery. In the foreground, there are purple flowers and a white plant. The sky is blue with some clouds.

INLEDNING

INLEDNING

I inledningen beskrivs vad en översiktsplan är, nu gällande översiktsplan och hur processen har gått till att ta fram förslag till ny översiktsplan samt efterföljande översiktsplanprocess.

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

Alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan. Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av mark- och vattenområden och den byggda miljön.

Planen är inte juridiskt bindande men ska ge vägledning för beslut om hur den fysiska miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är ett strategiskt och övergripande dokument som är vägledande i efterföljande planering, exempelvis i framtagande av detalplaner, bygglov och andra tillståndsprövningar.

Planen är också viktig för att uttrycka kommunens vilja i fråga om riksintressen och exempelvis den regionala utvecklings- och transportplaneringen. En tydlig översiktsplan kan även underlätta för näringslivsetableringar och synergieffekter kan uppstå när satsningar på nya bostäder, lokaler och infrastruktur samordnas.

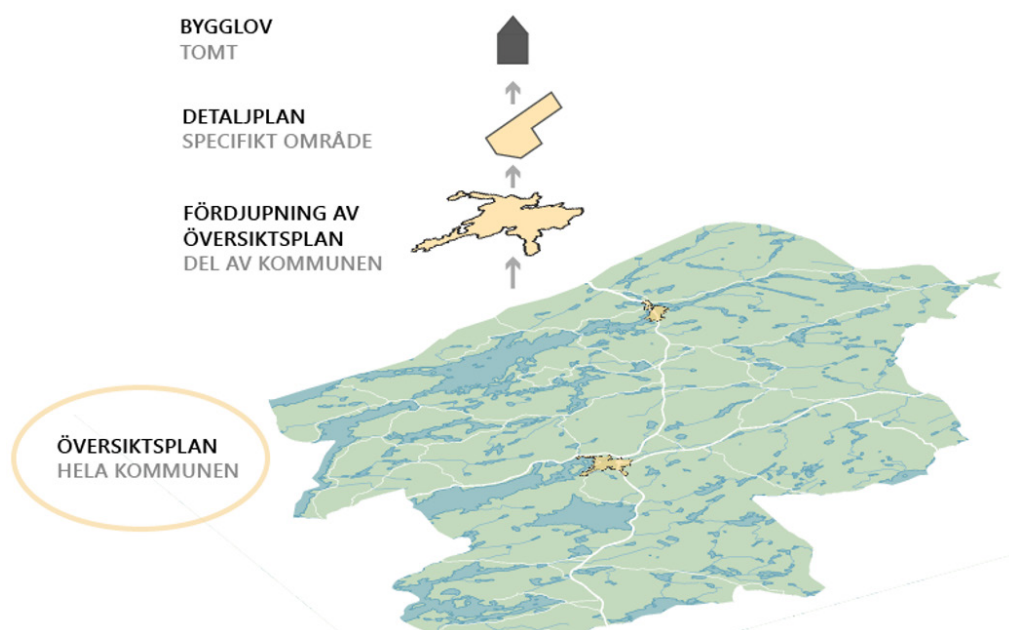
En översiktsplan kan även innefatta tillägg för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse samt fördjupning för ett visst geografiskt område (FÖP). Fördjupningar och tematiska tillägg gäller tillsammans med den kommuntäckande översiktsplanen.

NU GÄLLANDE ÖVERSIKTSPLAN

Kommunens översiktsplan (ÖP) från 2016 har i planeringsstrategi från 2024-06-16 (§88) bedömts i sin helhet vara delvis inaktuell. Det konstaterades vidare att det fanns ett behov av att revidera översiktsplanen med uppdaterade planeringsförutsättningar och ställningstaganden för sakfrågor som idag är av större vikt. Detta ska leda till en mer användbar och strategisk översiktsplan. Nu gällande översiktsplan är gällande fram tills att förslag till ny översiktsplan får laga kraft.

Fördjupningar av översiktsplanen finns för Töcksfors och Årjängs tätorter, vilka fortsätter att gälla tillsammans med förslag till ny översiktsplan. Detta gäller även för tematiskt tillägg för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS).

Övriga tematiska tillägg som tillhört översiktsplan från 2016 upphör att gälla.

Ovan: Illustration över planeringsnivåer i den kommunala fysiska planeringen.

PROCESS OCH DIALOG

Förslag till ny översiktsplan för Årjängs kommun har tagits fram i enlighet med plan- och bygglagen (PBL).

Översiktsplanering ska utgöra en kontinuerlig process varav ett naturligt led är att kontinuerligt följa upp och utvärdera översiktsplanens effekter. Processen med att ta fram en ny översiktsplan befinner sig just nu i skedet samråd.

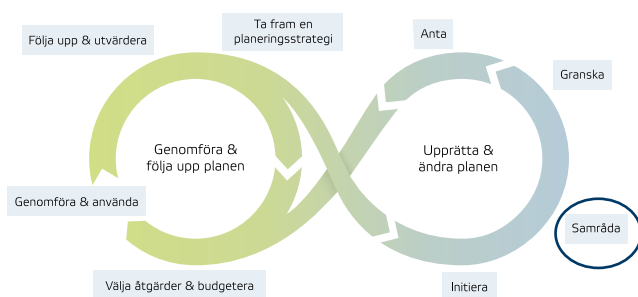
Under 2025 har en process för framtagande av ny översiktsplan för Årjängs kommun påbörjats, där planeringshorisonten sträcker sig till 2045.

Processen inleddes med arbetsgruppsmöten med medarbetare från kommunens olika verksamheter som följdes av politiska styrgruppsmöten, där kommunens förutsättningar, möjligheter och utmaningar diskuterades.

Under våren 2025 ägde fem medborgardialoger rum på olika platser i kommunen där kommunens invånare kunde dela med sig av sina tankar om hur Årjängs kommun ska utvecklas och vad som är viktigt för att kommunen fortsatt ska vara en trivsamt plats att bo i. Bland annat framkom att invånare anser att det är betydelsefullt med en levande landsbygd med närhet till service och att skolor får finnas kvar. Det framfördes också önskemål om möjlighet till bra alternativt boende för äldre som vill lämna sina småhus. Många önskade gång- och cykelbanor med koppling mot tätorter. Det kunde också konstateras att vindkraft engagerar.

En tidig dialog har även hållits med Trafikverket och Region Värmland för att få ta del av deras respektive planering och inriktning. Både för länet i stort och för Årjäng som kommun.

Under processens gång har ett förslag till utvecklingsinriktning arbetats fram med scenarioplanering som metod, se vidare bilaga Miljökonsekvensbeskrivning.

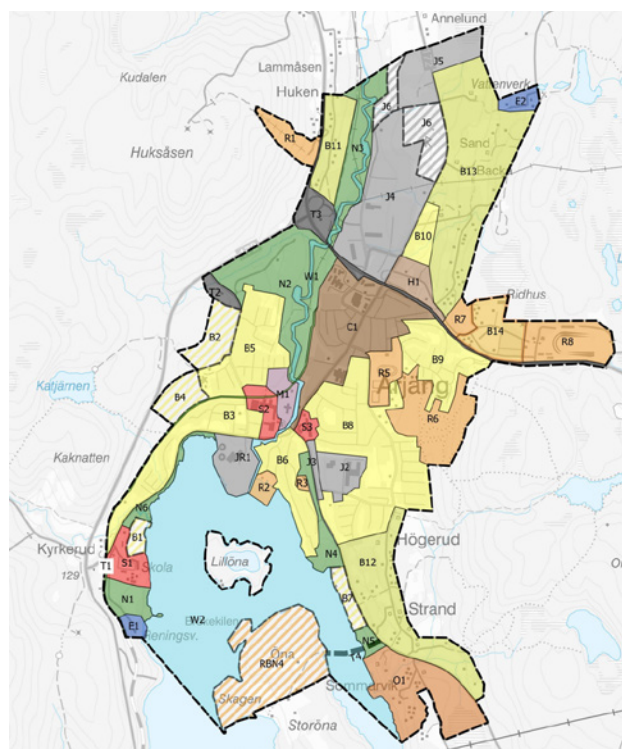

Ovan: Illustration för en kontinuerlig översiktsplaneprocess (Boverket).

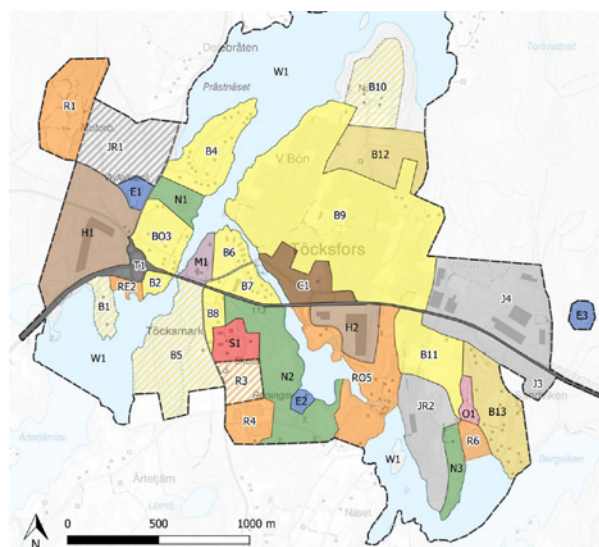
AVGRÄNSNING

Översiktsplan 2045 gäller för hela kommunens yta.

För Årjäng och Töcksfors tätort finns fördjupningar av översiktsplanen (2020) som närmare redovisar kommunens intentioner för tätorterna. Områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) redovisas i tematiskt tillägg till översiktsplanen (2025).

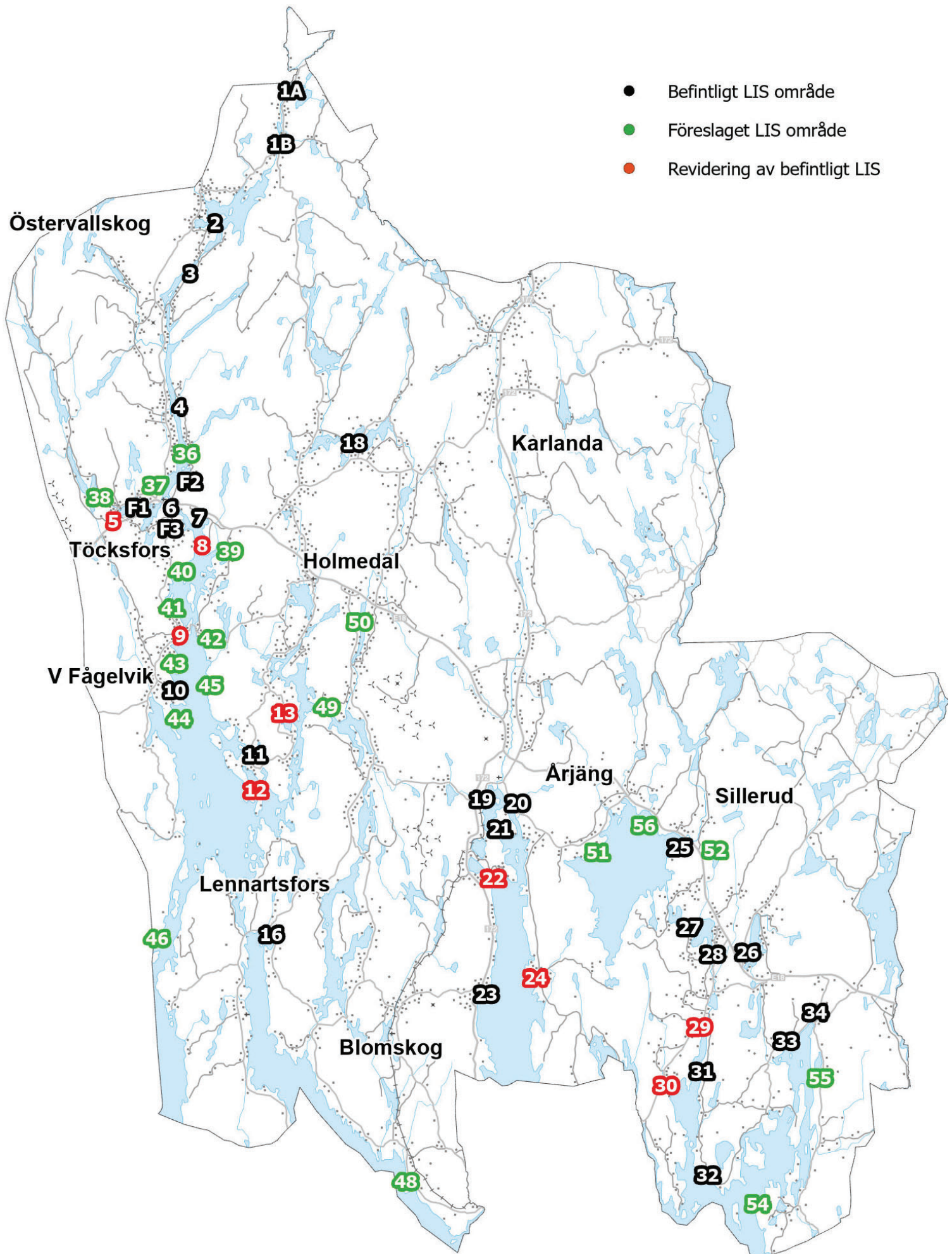

Ovan: Mark- och vattenanvändningskarta för FÖP Årjängs tätort.

Ovan: Mark- och vattenanvändningskarta för FÖP Töcksfors tätort.

ÖVERSIKT LIS-OMRÅDEN, KARTA

LÄSANVISNING

Översiktsplanens struktur har utarbetats efter Boverkets ÖP-katalog (<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/oversiktsplan/op-modell/>).

Nedan följer en läsanvisning till översiktsplanens kapitel och bilagor.

1. Inledning

I inledningen beskrivs vad en översiktsplan är, nu gällande översiktsplan och hur processen har gått till att ta fram förslag till ny översiktsplan samt efterföljande översiktsplaneprocess.

2. Utvecklingsinriktning

I kapitlet redovisas kommunens intentioner i övergripande drag utifrån tema bebyggelse, kommunikationer och blå- och grönstruktur.

3. Mark- och vattenanvändning

I kapitlet konkretiseras översiktsplanens intentioner geografiskt och redovisar kommunens syn på hur mark och vatten i kommunen ska användas.

4. Förhållande av väsentlig betydelse

I kapitlet beskrivs de förhållanden som kommunen bedömer kan ha en väsentlig betydelse för beslut om mark- och vattenanvändningen eller för hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Riksin-tressen, Natura 2000 och miljö kvalitetsnormer (MKN) redovisas.

Övriga förhållanden av väsentlig betydelse ska redovisas utifrån kommunens förutsättningar.

5. Bostadsförsörjning

I kapitlet beskrivs hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

6. Mål, planer och program

I kapitlet beskrivs hur kommunen har tagit hänsyn till utvalda, för kommunen relevanta, mål, planer och program som ligger till grund för översiktsplanen.

7. Klimatrelaterade risker

I kapitlet redovisas kommunens syn på klimatrelaterade risker för skador på den bebyggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion samt hur riskerna kan minska eller upphöra.

9. Mellankommunala och regionala intressen

I kapitlet redovisas vad kommunen bedömer är av mellankommunalt och regionalt intresse.

10. Invändningar i länsstyrelsens granskningsyttrande

Kapitlet tillkommer efter översiktsplanprocessens granskningsskede om invändningar från länsstyrelsens granskningsyttrande kvarstår.

11. Genomförande

I kapitlet redovisas hur arbetet med översiktsplanens intentioner ska fortgå.

12. Konsekvenser

I kapitlet redovisas de väsentliga konsekvenser som kan uppkomma vid ett genomförande av översiktsplanen.

Bilagor

- Miljökonsekvensbeskrivning tillhörande Översiktsplan 2045 för Årjängs kommun

I miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) redovisas den strategiska miljöbedömningen av översiktsplanen samt förslag till åtgärder för uppföljning och övervakning.

- Mark- och vattenanvändningskarta (A1)
- Kartor för förhållanden av betydelse samt klimatrelaterade risker (A3)

Fördjupningar och tematiska tillägg

- Fördjupning av översiktsplan för Årjäng tätort

Fördjupningen fick laga kraft 2021 och är fortsatt gällande. Fördjupningen redovisar önskad utveckling för Årjäng tätort och innehåller bland annat ställningstaganden specifika för tätorten samt mark- och vattenanvändning.

- Fördjupning av översiktsplan för Töcksfors tätort

Fördjupningen fick laga kraft 2021 och är fortsatt gällande. Fördjupningen redovisar önskad utveckling för Töcksfors tätort och innehåller bland annat ställningstaganden specifika för tätorten samt mark- och vattenanvändning.

- Tematiskt tillägg för landsbygdsutveckling i strandnära läge

Det tematiska tillägget för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-plan) fick laga kraft 2025 och är fortsatt gällande. LIS-planen redovisar områden där kommunen bedömer att utveckling inom strandskyddat område är lämpligt. Inom områdena kan det särskilda skälet för LIS användas när man prövar dispenser och upphäver strandskyddet.

Till LIS-planen hör underlaget DANO-analys som redovisar kommunens syn på områdets värden.

UTVECKLINGSDIRIKTNING

UTVECKLINGSSINRIKTNING

I kapitlet redovisas kommunens intentioner i övergripande drag utifrån tema bebyggelse, kommunikationer och blå- och grönstruktur.

ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGSSINRIKTNING

Årjängs kommun vill fokusera på att behålla befintliga invånare och sin goda arbetsmarknad, och översiktsplanen utformas för att dra nytta av dessa faktorer samt av kommunens strategiska läge med landgräns till Norge och ett rikt sjölandskap och naturliv.

Årjängs kommuns översiktsplan utformas utifrån förutsättningarna att kommunen har ett vikande födelsenetto, vilket delvis balanseras upp av ett positivt flyttnetto. Trots att befolkningen minskat över tid, och att det har tillkommit relativt få nya bostäder i kommunen förväntas antalet hushåll fortsatt att öka. Detta innebär att det finns ett bostadsbehov trots det minskande antalet invånare. Samtidigt ökar andelen äldre, vilket ger ett bostadsbehov i form av fler tillgänglighetsanpassade bostäder, samt andra typer av bostäder för äldre som inte är i behov av vårdboende.

Kommunvision

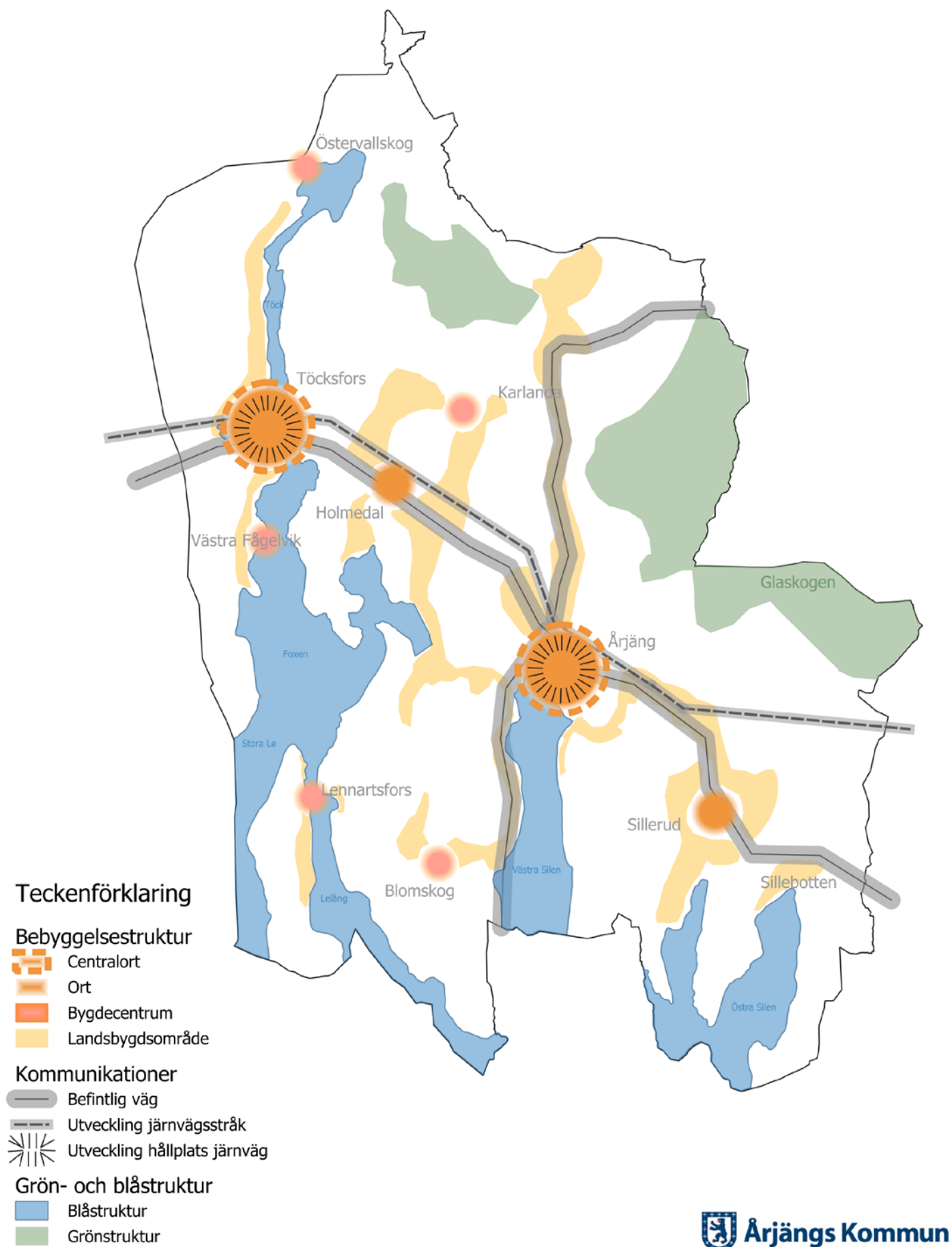
Årjängs kommun ska vara en stolt tillväxtkommun. En attraktiv kommun med invånaren och tillväxt i fokus, där vi prioriterar hållbar utveckling både ekonomiskt, miljömässigt och socialt. Vi har en levande landsbygd där det finns utrymme för nya människor och idéer.

En översyn av kommunvisionen är under arbete.

Övergripande ställningstaganden

- Möjliggör ett gott liv på landsbygderna.
- Planera för en åldrande befolkning.
- Motverka befolkningsminskningen med huvudfokus att behålla befintliga invånare.
- Planera för attraktiva boendemöjligheter i kommunens tätorter samt främja landsbygdsutveckling i strandnära lägen.
- Planera för möjlig utveckling av verksamhetsområden, främst kopplat till tätorter samt stråken vid E18 och Lv172.
- Planera för framtida elförsörjning.
- Bibehålla servicenivån i hela kommunen.
- Skapa förutsättningar för ett visst byggande på jordbruksmark, främst för bostadsändamål, i kommunens landsbygder.
- Verka för ökad trafiksäkerhet och framkomlighet på E18.
- Verka för att en framtida järnvägsförbindelse (Stockholm-Oslo) dras genom kommunen med minst ett stationsläge.

UTVECKLINGSSINRIKTNING

BEBYGGELSESTRUKTUR

Årjängs kommun är en utpräglad landsbygdskommun där så många som 53,3 % bor utanför tätort (2024). Det är ett uttryckt önskemål både från invånare och politiker att Årjängs kommun fortsatt ska verka för en levande landsbygd och för att motverka befolkningsminskning ska huvudfokuset vara att behålla befintliga invånare. Genom att möjliggöra en trygg uppväxt hoppas kommunen lägga grunden för att de som lämnar kommunen, exempelvis i syfte att utbilda sig, vill återvända.

I kommunen finns en efterfrågan på attraktiva sjönära bostäder samt bostäder inom tätort med närhet till skola och annan offentlig och kommersiell service som tillsammans ger attraktiva boendemiljöer och ett enklare vardagsliv. En nyligen antagen LIS-plan speglar det önskemål och den vilja som finns om att leva och verka på landsbygden och framför allt att kunna bo sjönära. LIS-planens möjliggörande av utveckling i strandnära lägen är en viktig del av kommunens bostadsförsörjning. Inte minst med tanke på de stora ekonomiska utmaningar som finns i samband med nybyggnation då byggkostnaderna ökat kraftigt de senaste åren. Den kostnaden ligger inte i paritet med marknadsvärdet inom Årjängs kommun om bostaden inte har ett attraktivt läge, exempelvis sjönära.

Efterfrågan finns också på alternativa bostäder för äldre som fortfarande bor kvar i sin villa. I Årjängs kommun är andelen äldre (80+) som bor i småhus med äganderätt betydligt högre än genomsnittet i Värmland (63% jämfört med 48%). Det saknas boendalternativ för denna åldersgrupp mellan boende i villa och äldreboende. Det som efterfrågas är fortsatt boende inom det egna geografiska området, i närhet av service och med enklare skötsel än en villa.

Kommunen anser att ett visst ianspråktagande av jordbruksmark för småhusbyggnation i vissa fall är ett väsentligt samhällsintresse jämfört med bevarande av marken i befintligt skick. Byggnation på jordbruksmark bör tillåtas i de fall det förtätar en befintlig bebyggelse (lucka i bebyggelsen) eller utförs i utkanten av jordbruksmark, intill vägstråk eller i bybildningar. I synnerhet bör mindre småbruk kunna etableras inom jordbruksmark. Att tillåta ett sådant ianspråktagande är viktigt i en sådan decentraliserad bebyggelsestruktur som finns i Årjängs kommun, och är också vad som efterfrågas.

Ställningstaganden

- Verka för en god gestaltning i de sjönära lägena.
- Se över kommunens egna fastighetsbestånd och utreda möjligheter till anpassning och ändrad användning av befintliga lokaler.
- Främja dialog och samverkan med privata aktörer inom bostadsbyggnation.
- Planera för attraktiva boenden i tätorter samt i strandnära lägen.
- Planera för kommunens äldre i tätorter (äldreboende) och i närhet av tätorter/serviceorter (alternativ till villa).
- Skapa förutsättningar för ett visst byggande på jordbruksmark, främst för bostadsändamål, i kommunens landsbygder.

Verksamhetsmark och service

Näringslivet är en viktig del av Årjängs kommuns identitet. I bygden finns en stark företagstradition inom främst tillverkning, handel, besöksnäring och tjänster. Gränshandeln är viktig för kommunen.

Planlagd verksamhetsmark är i nuläget koncentrerat främst i utkanten av tätorterna med närhet till E18, som genomkorsar kommunen från öster till väster och leder genom både Årjäng och Töcksfors, men även närhet till Lv172 som korsar kommunen från norr till söder via Årjäng. Både E18 och Lv172 är gynnsamma lägen för utveckling av verksamheter som är transportkrävande eller för arbetspendling från närliggande kommuner.

En annan möjlighet för verksamheters lokalisering är i närhet av kraftkällor, så som vind- och solkraftsanläggningar (se mer om vind- och solkraft under avsnitt "Energi").

Tätortsutveckling, främst i Årjäng och Töcksfors är en viktig fråga för att möta den förväntan på service som invånarna har.

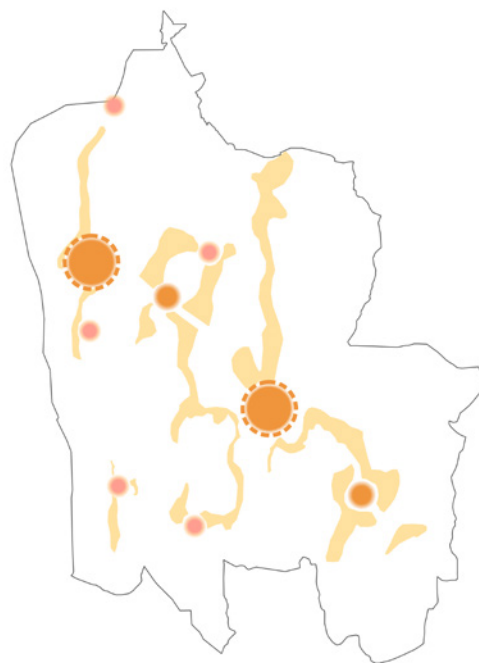
I de fördjupade översiktsplanerna (FÖP) för Årjängs tätort respektive Töcksfors tätort finns vissa utvecklingsområden för verksamhetsmark utpekade. Ytterligare lokaliseringar kan prövas för lämpligt belägna placeringar i förhållande till exempelvis infrastruktur (främst E18) samt elinfrastruktur och elproduktion.

I kommunens serviceplan pekas Årjäng, Töcksfors, Svensbyn, Östervallskog, Lennartsfors, Blomskog, Västra Fågelvik, Holmedal och Hämnäs ut som serviceorter där kommunen gärna ser en bevarad och utvecklad service. Kommunal service på landsbygden finns i form av förskolor och skolor. Efter den nyligen framtagna handlingsplanen för bostadsförsörjning pågår arbete med att få en samlad bild av kommunens lokalbehov.

Det är viktigt för kommunen att säkerställa utbildning och kompetensförsörjning inom kommunen, särskilt inom vård- och omsorg men även för att möta behovet av arbetskraft inom näringslivet. Det finns ett behov av en ökad möjlighet till eftergymnasialutbildning genom distans- och hybridstudier.

Ställningstaganden

- Lokalisera ny verksamhetsmark företrädesvis längs E18 och Lv172 med Årjängs och Töcksfors tätorter som prioriterade områden.
- Prövning kan göras av förfrågningar om etableringar av verksamheter vid lämpligt belägna placeringar i förhållande till infrastruktur (främst E18) samt vid energiproduktionskällor samt elinfrastruktur.
- Vid förfrågan om nyetableringar ska kommunens intressen beaktas i form av exempelvis möjliga arbetstillfällen, elförbrukning och sårbarhet.
- Främja goda förutsättningar för utveckling, tillväxt och ett starkt lokalt företagsklimat.
- Främja bibehållande och nylokalisering av service till kommundelarnas olika bygdecentrum.
- Främja ett starkt föreningsklimat i kommunen.
- Arbeta för ökade möjligheter för gymnasial utbildning i kommunen och eftergymnasial utbildning via distans- eller hybridstudier.

Benämning	Förklaring
Centralort	Utgörs av kommunens tätorter där den huvudsakliga servicen finns.
Ort	Utgörs av de mindre orter som har offentlig service i form av skola och där ambitionen är att detta ska kvarstå om underlag finns kvar
Bygdecentrum	Utgörs av kommunens mindre orter som är utpekade serviceorter men där skola saknas.
Landsbygdsområde	Stråk av landsbygd med koncentrerad bebyggelsestruktur

KOMMUNIKATIONER

Internationella och nationella kommunikationsstråk

Sträckan Stockholm-Oslo är utpekad som en extra viktig sträcka för trafik (väg och järnväg) både på befintliga och nya sträckor, för att kommunikationsmässigt binda ihop huvudstäderna bättre.

E18 passerar genom Årjängs kommun från öst till väst. Sträckan har enbart ett körfält i vardera riktning och saknar mötesfria sträckor till skillnad mot resterande del av E18 genom Sverige. E18 är utpekad sträcka för farligt gods och det förväntas en utökning av tung trafik på sträckan då Värmland är ett transitlän för NATO-transporter.

Kommunen ser möjligheter för en järnvägssträcka på brobana samt i tunnel genom kommunen som en del av en ny sträcka mellan Sverige och Norge och avser att planera för framtida järnväg i översiktsplanen.

Ställningstaganden

- Jobba för att påskynda Trafikverkets satsningar på att bredda och utöka E18 genom Årjängs kommun.
- Verka för att en framtida järnvägsförbindelse (Stockholm-Oslo) dras genom kommunen med minst ett stationsläge.
- Främja etableringar av servicepunkter för tunga transporter längs med E18.

Regionala och lokala kommunikationsstråk

En bebyggelseutveckling som följer översiktsplanens utvecklingsinriktning om ett fortsatt främjande av bebyggelse på landsbygd kommer att medföra behov av drift och underhållsarbeten av befintlig vägstruktur samt en utökning av kommunala gator. Underhåll av vägar är också av stor vikt för pendlingsresor till och från kommunen. Flera av kommunens vägar har också stor belastning i förhållande till vägens bredd och beräknad dygnstrafik på grund av gränshandel, gods-transporter och turism. Årjängs kommun ställer sig därför positiv till länstransportplanens prioritering av underhållsåtgärder av vägnätet.

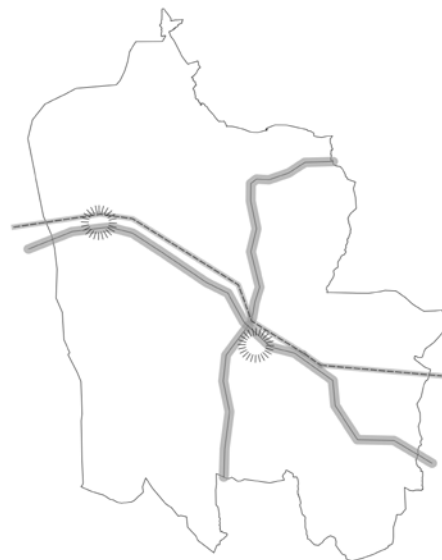
På landsbygden saknas gång- och cykelvägar på många platser och invånarna har lyft önskemål om fler gc-vägar i alla de fem medborgardialoger som hållits i samband med översiktsplanarbetet. Nya gång- och cykelstråk kan också bidra till en ökad koppling mellan bebyggelsecentrum och tätorterna och därmed också bidra till en tätortsutveckling.

I kommunen finns möjlighet att nyttja Värmlandstrafiks tjänst Mixtrafik, som ger allmänheten möjlighet att boka plats på skolbussarna. På så sätt kan fler dra nytta av skolbusstrafiken som trafikerar stora delar av kommunen på vardagar (morgon och eftermiddag).

För att öka resande med kollektivtrafik i kommunen finns behov av *dynamisk kollektivtrafik*. En sådan tjänst innebär att du via en förhandsbokning blir hämtad och körd vart du vill inom kommunen. På så sätt kan kollektivtrafik bli en möjlighet även för de som inte bor längs en traditionell busslinje.

Ställningstaganden

- Verka för trygga och säkra skolvägar, exempelvis genom skyddade busshållplatser och belysning.
- Verka för att anlägga sträckor med gång- och cykelväg i samband med markarbeten i annat syfte, exempelvis vid utökning av VA-ledningar eller breddning av E18.
- Bevaka frågan om upprustning/underhåll av övriga statliga vägar i kommunen.
- Verka för införande av en dynamisk kollektivtrafik för att säkerställa goda förbindelser och ökad tillgänglighet mellan tätort och landsbygd.
- Verka för fortsatt möjlighet för allmänhet att via Mixtrafik åka med kommunens skolbussar.

Benämning	Förklaring
Befintlig väg	Utgörs av E18 OCH Lv172
Utveckling järnvägsstråk	Utgör möjliga övergripande stråk för utveckling av järnväg
Utveckling, hållplats järnväg	Utgör läge för önskade hållplatser inom kommunen vid anordnande av järnväg

GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR

De mest uppskattade och besökta områdena för natur- och friluftsliv i kommunen är Glaskogen och sjösystemet i DANO-området. Många turister hittar hit, vilket också tär på naturens resurser, främst i DANO-områdets västra delar vid sjön Foxen. Kommunen anser inte att syftet med allemansrätten ska vara att bedriva turism i en kommersialiserad mening och att naturmiljön hade gynnats av att en kostnad tas ut, exempelvis i form av ett turist/naturpass för att kunna täcka utgifter för ökad information och tillsyn och täcka kostnader för återställande av skador.

Natur- och friluftsliv är en oerhört viktig beståndsdel i en glesbygdskommun. Det värde som naturen ger boende är troligen en stor orsak till att människor väljer ett boende utanför tätort. Då de tätorter och bygdecentrum som finns i Årjängs kommun är små betyder det att kommunens hela befolkning har korta avstånd till stora naturområden.

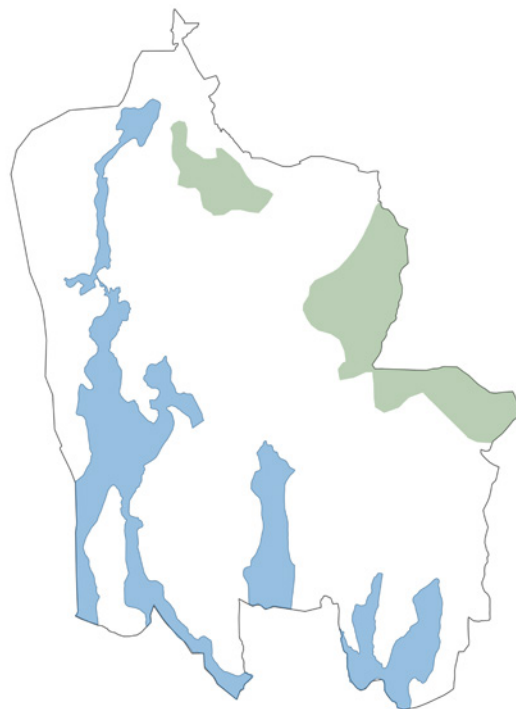
Det stora sjösystemet är också uppskattat och väl använt, såväl av kommunens invånare som av turister kopplat till DANO. Även övriga sjöar och vattendrag har ett stort värde ur ett natur- och friluftslivsperspektiv. Det finns sjövägen långa sammanhängande förbindelser som ger möjlighet att ta sig långa sträckor till sjöss.

Kommunen är medlem i Värmlands läns kalkningsförbund och ser att förbundets kalkning gör nytta för sjöar och vattendrag i kommunen. En god vattenkvalité är viktig både nu och för framtida generationer.

Jordbruksmark är viktigt ur ett beredskapsperspektiv där jordbruksmark för odling i likhet med jakt och fiske (sjöar och skog/mark) är viktigt ur ett försörjnings- och livsmedelssyfte. Samtidigt är ianspråktagande av jordbruksmark i viss omfattning av väsentligt samhällsintresse i samband med viss bebyggelse, se tidigare avsnitt "Bebyggelsestruktur".

Ställningstaganden

- Verka för minskat slitage i skog, mark och sjösystem kopplat till turism.
- Stå bakom införande av att turister ska betala för turist/naturpass.
- Uppmuntra lokala initiativ till utveckling inom natur- och friluftsliv.
- Vid exploatering ska hänsyn tas till natur- och friluftslivets intressen.
- Positivt förhållningssätt till småbåtshamnar och båtbyggor i syfte att samla fler båtar på samma plats.
- Verka för främjande av bebyggelse och anläggningar som gynnar besöksnäringen, och då främst DANO.
- Vid planering av höga byggnadsverk som vindkraftverk ska horisontlinjen sett från Glaskogen och DANO-området beaktas.

Benämning	Förklaring
Blåstruktur, DANO	Utgörs av riksintresseområde för Dalsland- Nordmarken med natur- och friluftsvärden på land och vatten.
Grönstruktur, naturreservat	Utgörs av större sammanhängande naturreservatsområden.

ENERGI

Den nuvarande vindkraftsplanen (daterad 2010-05-20) har i planeringsstrategin bedömts vara i behov av omprövning vid revidering av översiktsplanen. Frågor som behöver tas ställning till är, förutom vindkraftverk, även energiförsörjningen i stort. I kommunen finns i nuläget tre uppförda vindkraftsparker och det pågår även projektering på ytterligare ställen inom kommunen.

En ny energiplan för kommunen är under framtagande. För behov av investeringar i stamnät och regionnät kan tillkomst av vindkraftsområden i mångt och mycket vara en förutsättning för investeringar i utbyggnad av elinfrastrukturen inom rimlig närtid. Ett robust och framtidssäkert elnät ger förutsättningar för utveckling av näringsliv och samhället i övrigt.

I stort är kommunen positivt inställd till att bidra till en lokal, diversifierad och fossilfri energiproduktion som kan bidra till ett mer robust elnät och samhälle i stort, men det får inte vara på bekostnad av de egna invånarna eller besöksnäringen. En balans behöver finnas mellan det rörliga friluftslivet och olägenheter för boende och besökare i förhållande till nyttan av uppförandet av vindkraftverk. Var gränsen går för denna balans behöver hanteras och preciseras inom ramen för översiktsplanarbetet. Årjängs kommun anser att det är av vikt att den lokala nyttan blir stor med betydande incitament som kompensation för uppförande av vindkraftverk inom kommunen.

Årjängs kommun har generellt en positiv inställning till solceller men önskar en placering av dessa där de gör minst intrång både med tanke på boende och natur. Om placering av solceller ska ske på jordbruksmark anser kommunen att det då bör samlokaliseras med bete eller odling. Kommunen ställer sig även positiv till utveckling av befintlig och ny småskalig vattenkraft.

Kommunen ser gärna att en utbyggnad av energiframställning och lagring främst sker i redan exploaterade områden samt att samlokalisering sker av olika energiframställningsanläggningar, där exempelvis vind- och solkraft delar samma geografiska yta.

Ställningstaganden

- Samverka på nationell och regional nivå för att tillse att Årjängs kommuns energibehov blir tillgodosett.
- Verka för tillräcklig elproduktion men samtidigt se över energibesparingsåtgärder för att inte mer energi än nödvändigt ska förbrukas.
- Verka för en resilient och robust energiförsörjning med möjlighet att kopplas ihop även med det norska nätet.
- Främja samlokalisering av olika energiframställningsätt inom samma geografiska yta, vilket också främst bör ske i redan exploaterade områden.
- Kommunen anser att mer betydande incitament för kommunen samt dess invånare behövs för att ytterligare utbyggnad av vindkraft ska kunna medges.
- Vid kommunala tillstyrkanden av vindkraft/samlokalisering ska det övervägas att planlägga ny verksamhetsmark.

Information

Under samrådet redovisas inga geografiska ställningstaganden gällande vindkraft.

A scenic landscape photograph of a lake with a dense forest in the background and wind turbines visible on the horizon. In the foreground, three children are running and splashing in the shallow water near a sandy beach. A yellow inflatable ring and other beach toys are on the shore to the right. The image is framed by a large, rounded rectangular overlay in a muted blue-grey color, which serves as a background for the title text.

MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

I kapitlet konkretiseras översiktsplanens intentioner geografiskt och redovisar kommunens syn på hur mark och vatten i kommunen ska användas.

LÄSANVISNING MARK- OCH VATTENANVÄNDNINGSKARTA

Mark - och vattenanvändningskartan redovisar kommunens syn på hur all mark och vatten i kommunen ska användas, utvecklas och bevaras.

Den utpekade mark- och vattenanvändningen utgår från Boverkets föreskrifter om översiktsplan. Till varje användning redovisas förklaring och ställningstaganden.

Nuvarande användning avser de områden där inga större förändringar planeras, utan fortsatt pågående användning gäller. I översiktsplanen pekas inga geografiska utvecklingsområden ut varav översiktsplanens intentioner för utveckling bedöms rymmas inom nuvarande användning.

BESKRIVNING AV ANVÄNDNINGSSLAG

Fördjupade översiktsplaner

Tätorterna omfattas av fördjupningar av översiktsplanen (FÖP) och avgränsning i mark- och vattenanvändningskartan utgör gräns för FÖP-områdena.

Ställningstagande

- För Årjäng och Töcksfors tätorter redovisas markanvändningarna i respektive fördjupning av översiktsplanen.

Funktionsblandad bebyggelse

Områden för funktionsblandad bebyggelse innefattar en blandning av exempelvis bostäder, service, grönområden och verksamheter.

Funktionsblandad bebyggelse är bebyggelse som i huvudsak används för bostäder samt service, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Bebyggelsen är indelad i kvarter åtskilda av gator, eller har en kvartersliknande struktur. Trafik- och parkeringsytor, parker och fritidsanläggningar kan ingå.

För kommunen klassas de delar av tätorterna Årjäng och Töcksfors som inte omfattas av fördjupningar som funktionsblandad bebyggelse. Även de serviceorter där servicefunktioner finns och som har ett tydligt centrum.

Ställningstagande

- För detaljplanerade områden gäller detaljplanens markanvändning. Kommunen är öppen för ändrad markanvändning om denna ligger i linje med översiktsplanens och fördjupningarnas markanvändning.
- Inom områdena ser kommunen positivt på bevarad och utvecklad service.

Landsbygd 1

Område med mindre samhällen och/eller spridd bebyggelse med inslag av areella näringar. Bebyggelsen har en högre bebyggelsetäthet och relativt väl utbyggd finmaskig infrastruktur. Inom markanvändningen ryms bebyggelse av olika användningar såsom bostäder, besöksnäring, verksamheter m.fl.

Ställningstagande

- Landsbygdsutveckling är en prioriterad del av kommunens utveckling. Kommunen ser positivt på tillkommande bebyggelse för boende och näringar.
- Inom "Landsbygd 1" finns möjlighet till en högre bebyggelsetäthet.
- Jordbruksmark kan bebyggas om det görs på ett ändamålsenligt sätt och enligt översiktsplanens riktlinjer.
- Kommunen ställer sig positiv till utveckling av småbruk och andra areella näringar.
- Vid utveckling inom "Landsbygd 1" behöver särskild hänsyn tas till landskapsbild och befintlig bebyggelse samt avvägningar mellan olika intressen.

Landsbygd 2

Områden med spridd bebyggelse där landskapet domineras av areella näringar. Bebyggelsen har en glesare struktur och ett mindre utbyggt nät av infrastruktur. Inom markanvändningen ryms bebyggelse av olika användningar såsom bostäder, besöksnäring, verksamheter m.fl.

Ställningstagande

- Landsbygdsutveckling är en prioriterad del av kommunens utveckling. Kommunen ser positivt på tillkommande bebyggelse för boende och näringar.
- Inom "Landsbygd 2" bör en glesare bebyggelsestruktur bevaras.
- Jordbruksmark kan bebyggas om det görs på ett ändamålsenligt sätt och enligt översiktsplanens riktlinjer.
- Kommunen ställer sig positiv till utveckling av småbruk och andra areella näringar.
- Vid utveckling inom "Landsbygd 2" behöver särskild hänsyn tas till utvecklingens ändamålsenlighet i relation till infrastruktur och service.

Natur- och kulturlandskap

Sammanhängande områden med höga natur- och/eller kulturmiljövärden, det vill säga större landskapsavsnitt som karaktäriserar en bygd. Natur- och kulturlandskapen kan vara en del av en kommun såväl som ett melankommunalt eller regionalt intresse.

För Årjängs kommun omfattas riksintresseområden för kulturmiljövård och naturvård enligt 3 kap 6§ miljöbalken (MB), naturreservat och Natura 2000 områden.

Ställningstagande

- Enstaka bostadsbebyggelse ska kunna prövas från fall till fall inom riksintresseområden för naturvård och kulturmiljö.
- Kommunen ställer sig positiv till byggnation, anläggningar och andra åtgärder som främjar respektive skyddsforms värden.

Grönområde

Områden som är eller planeras som sammanhängande system av gröna områden i anslutning till bebyggelse.

För Årjängs kommun pekas välbesökta tätortsnära rekreationsområden ut.

Ställningstagande

- Inom områdena ska värden för tätorternas närrökreation prioriteras.
- Kommunen ser positivt på utveckling av anläggningar som stärker områdenas värden.

Idrott- och sportanläggning

Område för ytkrävande idrottsverksamhet. För kommunen görs utpekande för Årjängs golfbana samt Kjölens sportcenter. Övriga ytkrävande idrottsverksamheter är belägna inom FÖP Töcksfors tätort samt FÖP Årjängs tätort.

Ställningstagande

- Kommunen ser positivt på utveckling av anläggningar som stärker områdenas värden.

Vatten

Vattenområden utgörs av större sjöar och vattenförekommster. Inom användningen ryms flera funktioner med anknytning till vattenområdet. Mindre anläggningar och verksamheter kan finnas i området.

Ställningstagande

- Inom området kan utveckling kräva dispens från eller upphävande av strandskyddet, samt anmälan eller tillstånd enligt miljöbalken avseende vattenverksamhet.
- Kommunen är positiva till ökade möjligheter för fler allmänt tillgängliga bryggor för bad- och båtliv.

Vägrafik

Område för person- och godstrafik på väg med tillhörande anläggningar samt vägreservat. Områden som har eller planeras för person- och/eller godstrafik på väg. Med vägrafik avses exempelvis bil, moped, cykel och gång, men också vägreservat.

För Årjängs kommun pekas europaväg och länsvägar ut i markanvändningskartan samt dressinbana mellan Årjäng-Gustavsfors.

Ställningstagande

- Arbeta för säkerhetshöjande åtgärder på E18, sträckan Töcksfors–Bäckevarv, samt att verka för att sträckan ska ingå i nationell plan för transportinfrastruktur.
- Bevaka frågan om upprustning/underhåll av övriga statliga vägar i kommunen.
- Verka för god standard även på mindre vägar.
- Verka för trygga och säkra skolvägar, exempelvis genom skyddade busshållplatser och belysning.
- Verka för att anlägga sträckor med gång- och cykelväg i samband med markarbeten i annat syfte, exempelvis vid utökning av VA-ledningar eller breddning av E18.
- Kommunen ställer sig positiv till en utveckling av dressinbanan.

Järnväg

Område för person- och godstrafik på järn- eller spårväg inklusive tillhörande anläggningar samt spårreservat. Områden som har eller planeras att användas för järnväg eller annan spårtrafik och tillhörande anläggningar samt spårreservat. Både persontrafik och godstrafik ingår.

För Årjängs kommun pekas ett utredningsområde ut med en bredd av 300 meter. Utredningsområdet överlappar annan markanvändning som gäller om järnväg inte anordnas.

Ställningstagande

- Anläggande av järnvägsförbindelse med minst ett stationsläge i kommunen är av stort intresse för kommunen.
- Vid anläggande av järnväg ska i största möjliga mån bybildningar och skyddsvärda områden undvikas samt minskad omgivningspåverkan eftersträvas genom placering och möjlighet till tunnel, exempelvis genom Töcksfors tätort.

Energiproduktion

Område för energiproduktion i form av vindkraft.

Ställningstagande

- Befintliga vindparkers funktion ska bevaras.

Teknisk infrastruktur

Områden för samhällets försörjning och beredskap, exempelvis energi, vatten och elektronisk kommunikation. Här kan även åtgärder som skyddsbarriärer mot översvämning, olyckor och andra störningar ingå. För Årjängs kommun pekas transmissionsnät och skyddsområde för biodamm ut.

Ställningstagande

- Kommunen ser positivt på en förstärkning av elnätet.

Materialutvinning

Områden där det sker utvinning av naturmaterial. Befintliga bergtäkter pekas ut och dess markanvändning bekräftas.

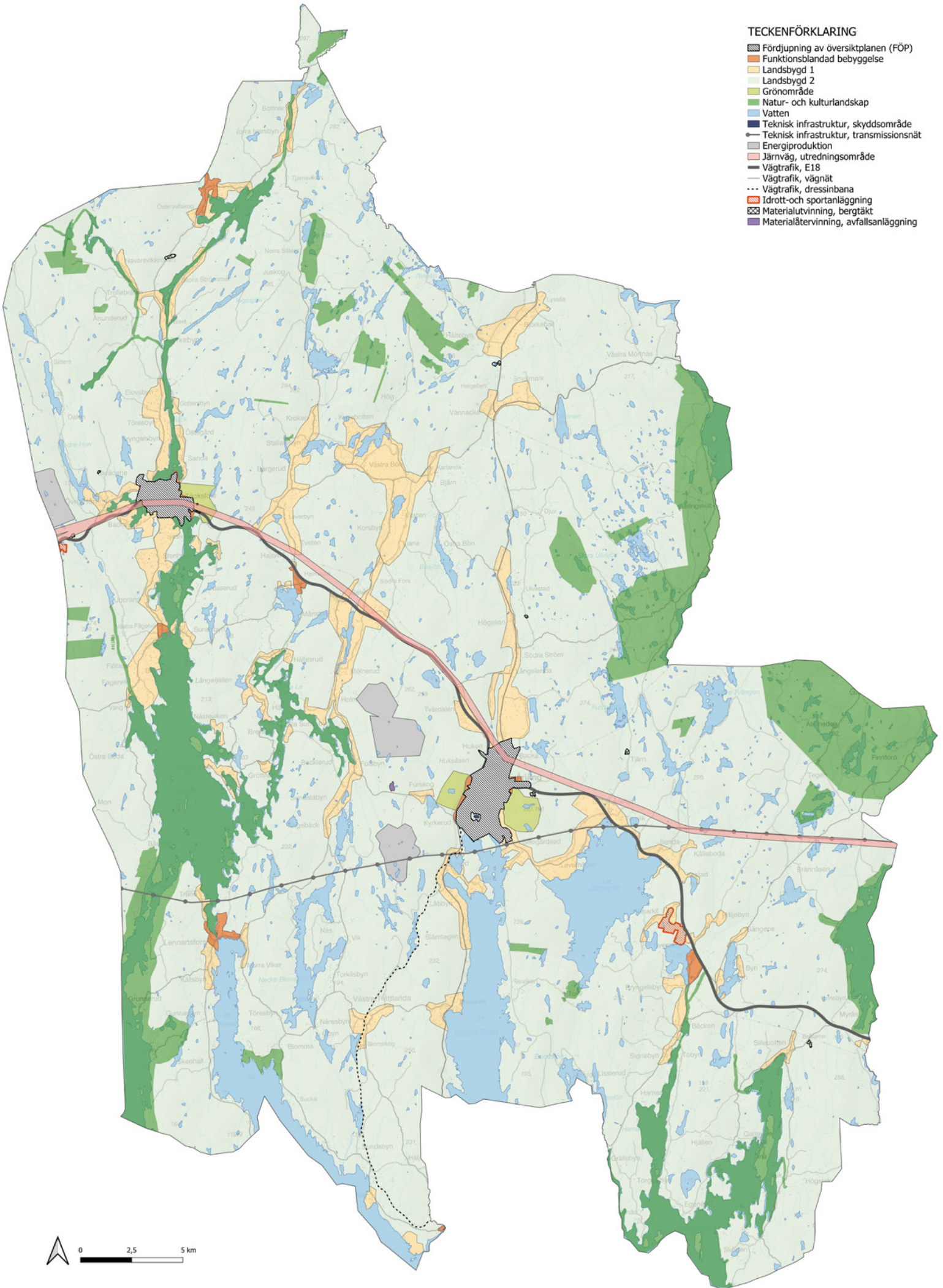
Materialåtervinning

Område för återvinning av material. I Årjängs kommun pekas avfallsanläggning utanför tätorterna ut.

Ställningstagande

- Befintlig återvinningscentralens funktion ska bevaras.

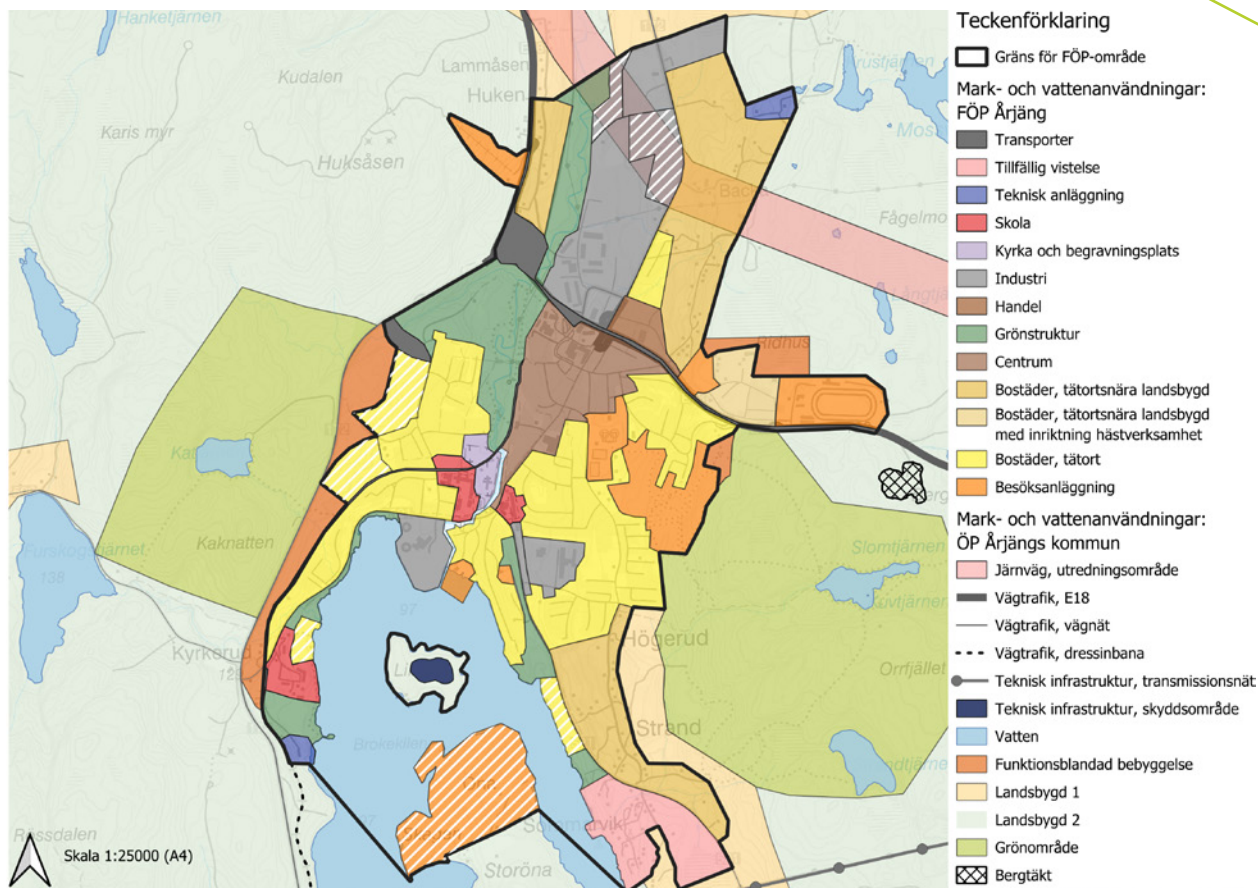
MARK- OCH VATTENANVÄNDNINGSKARTA

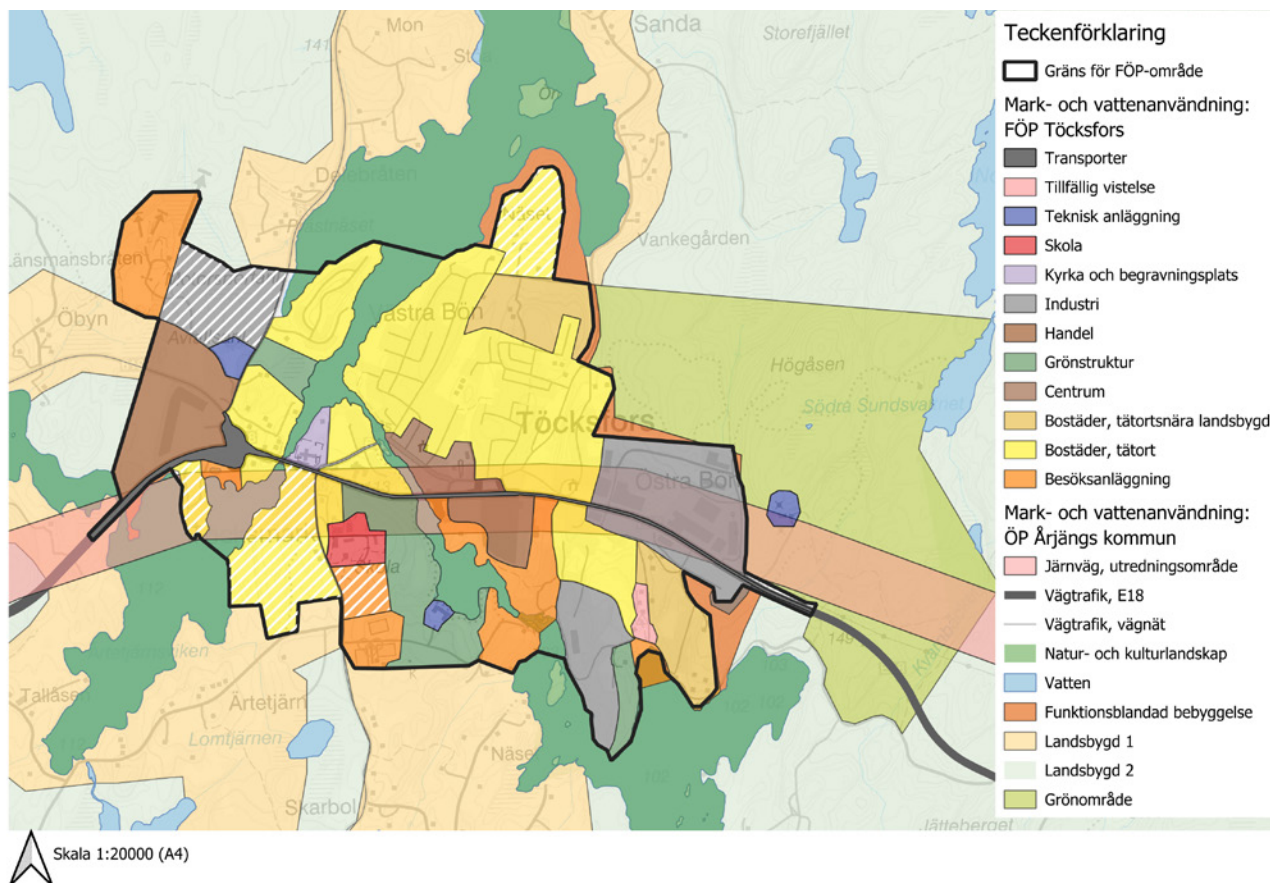
MARK- OCH VATTENANVÄNDNING INOM OCH I ANSLUTNING TILL FÖP-OMRÅDEN

För tätorternas fullständiga markanvändningskartor med beteckningar, se respektive FÖP.

FÖP-Årjäng

FÖP-Töcksfors

FÖRHÅLLANDEN AV VÄSENTLIG BETYDELSE

FÖRHÅLLANDEN AV VÄSENTLIG BETYDELSE

I kapitlet beskrivs de förhållanden som kommunen bedömer kan ha en väsentlig betydelse för beslut om mark- och vattenanvändningen eller för hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Riksintressen, Natura 2000 och miljökvalitetsnormer (MKN) redovisas.

Övriga förhållanden av väsentlig betydelse ska redovisas utifrån kommunens förutsättningar.

RIKSINTRESSEN

Riksintresse naturvård 3 kap 6§ MB

Områden av riksintresse för naturvården ska representera huvuddragen i svensk natur, belysa landskapets utveckling och visa mångfalden i naturen.

Foxen- Stora Le

Foxen-Stora Le är ett system med typiska sprickdalssjöar med ovanligt stora limniska värden, däribland unika stammar av storväxt, sjölevande öring. Ett flertal glacialmarina relikter förekommer. Karaktärsfåglar för sjöarna är storlom och fiskgjuse.

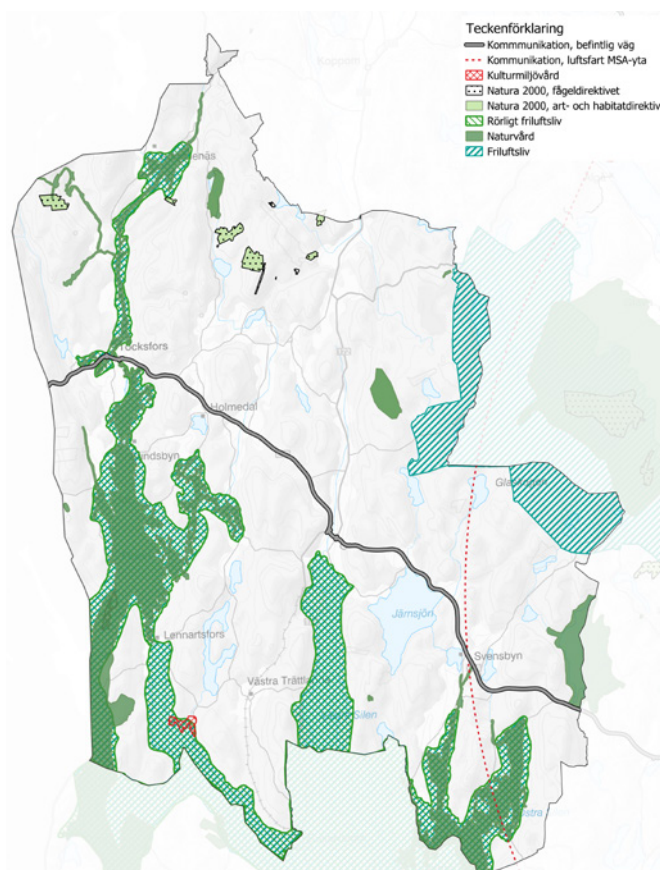
Omgivningarna är vildmarksbetonade. Längs Stora Le förekommer naturskogsartad tallskog och inslag av rikare flora. Representativt odlingslandskap i skogsbygd vid Ögården (Dusserud).

Områdets värden förutsätter en god vattenkvalitet och reproduktionsområden. Skogsbruk bör undantas i naturskogsartade branter och hållar. Mindre öar, uddar och strandzoner bör lämnas orörda.

Östra Silen

Östra och Västra Silen samt Järnsjön har ovanligt stora limniska värden, däribland en unik stam av storväxt, sjölevande öring och ett flertal glacialmarina relikter. Omgivningarna är vildmarksbetonade med stora skönhetsvärden.

Områdets värden förutsätter en god vattenkvalitet och reproduktionsområden. Ingrepp som kulvertering eller förändringar av vattendragets sträckning eller bottenprofil, vattenuttag, överfiske, inplantering av främmande öringstammar och skogsavverkning längs vattendraget medför att områdets naturvärde skadas.

Stora Bör

Stora Bör är en stor sjö med kraftig vildmarksprägel. De många öarna och den oregelbundna strandlinjen bidrar till upplevelsen och variationen. Som en centralt belägen sjö av denna karaktär har den få motsvarigheter i regionen. Sjön har ett intressant men störningskänsligt fågelliv. I Stora Bör med Bärhusälven förekommer (sparsamt) av ursprunglig storvuxen öring.

Områdets värden förutsätter en god vattenkvalitet och reproduktionsområden. Ingrepp som kulvertering eller förändringar av vattendragets sträckning eller bottenprofil, vattenuttag, överfiske, inplantering av främmande öringstammar och skogsavverkning längs vattendraget medför att områdets naturvärde skadas.

Gillbergaskålen-Stora Gla

Den berggrundsgeologiska formationen Gillbergaskålen är grunden för det geologiska riksintresset. De limniska värdena i de många sjöarna och vattendragen är stora. Stora Gla är en stor klarvattensjö med extremt klart vatten. Stora Gla och Övre Gla inklusive tillflödena har bestånd av storöring. Övre Gla har glacialrelikter och i Sörbohedalsälven finns flodpärlmussla.

Därutöver finns biologiska värden som bland annat hackslåtång vid Lillerud med art- och individrika växtsamhällena med fältgentiana, slättegubbbe, brudsporre, slätterblomma och Jungfru Marie nycklar.

De geologiska värdena är inte hotade. Förändringar av dämningförhållandena bör undvikas. Vattenföringen i älvar och bäckar måste säkras under hela året. För de värdefulla bestånden av ursprunglig öring och röding måste särskilt säkerställande ske och försurningen långsiktigt motverkas. I storöringens lekälvar hotas fiskbestånden av ingrepp som torrläggning, rensningar och sönderkörning av reproduktionsområden, avverkning av lövridåer, fiske och miljöfarliga utsläpp.

Områdets värden kan påverkas negativt av nedlagt eller minskat brukande och hävd av jordbruksmarker, omarrondering av jordbruksmark, igenväxning, skogsplantering på jordbruksmark, spridning av näringsämnen och gifter i vatten, ängar, naturbetesmark och kring landskapselement. Annan negativ påverkan är t ex bebyggelseexploatering, täkt, vägdragningar, luftledningar, ändrade dämningförhållanden, torrläggning, rensning och sönderkörning av reproduktionsområden för öring och inplantering av främmande fiskstammar.

Ulvsjömyren

Ulvsjömyren utgör ett för den naturgeografiska regionen representativt myrkomplex med visst botaniskt värde. Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Ställningstaganden

- Översiktsplanens markanvändning har anpassats efter riksintresseområdets utbredning och bedöms inte medföra någon negativ påverkan.
- Exploatering inom riksintresseområdena (exempelvis bebyggelse, järnväg etc) får inte orsaka skada på riksintressets värden.
- Vid anordnande av högre byggnadsverk ska horisontlinjen sett från DANO beaktas. På grund av Foxen och Stora Les vildmarkskaraktär ska detta beaktas särskilt för de sjöarna.
- Vid planering och lovgivning inom DANO området ska LIS-planens DANO-analys användas som stöd vid bedömning av påverkan på områdets värden.

Riksintresse friluftsliv 3 kap 6§ MB

Områden av riksintresse för friluftsliv har särskilt goda förutsättningar för människors vistelse och upplevelser i natur- och kulturlandskap. I områdena finns nationellt viktiga värden och kvaliteter.

Dalsland- Nordmarken (DANO)

DANO-området omfattar ett sammanhängande system av sprickdalssjöar från nordspetsen av sjön Östen i norra Årjängs kommun och det begränsas i söder i Melleruds kommun i Västra Götaland. Områdets värde ligger främst i dess goda förutsättningar för vattenburet friluftsliv genom framför allt paddling och fiske i en tilltalande naturmiljö. Sjösystemet är vida känt för sina goda förutsättningar för paddling och lockar kanotister från hela Europa.

Anläggningar som underlättar för friluftslivet finns på många platser och området är lätt att ta sig till. Viss markförslitning och störning på fågellivet har skett i vissa delar av området genom frekvent användning, och detta bör motverkas genom tillträdesförbud på vissa platser och öar under perioder.

Glaskogen

Glaskogen är Värmlands läns största naturreservat. Området har vildmarkskaraktär och natursköna miljöer med talrika sjöar och vattendrag, men också spektakulära utsiktspunkter från områdets växlande bergformationer. Området innefattar några av länets sydligast belägna finngårdar men det bjuder också i sin helhet på en variation av forn- och kulturlämningar av skiftande karaktär och ålder. Tillsammans speglar dessa miljöer områdets historiska markanvändning från stenålder till våra dagar.

Områdets värden för friluftsliv ligger främst i de många och långa vandringslederna inom området, totalt 300 km, och i den natur- och kulturupplevelse man får i en stilla och rofylld miljö. Här finns slingrande vattendrag, stora och små sjöar och vidsträckta skogar. Glaskogens rikedom på klarvattensjöar och vattendrag med rik och intressant fiskfauna utgör stor potential för paddling och båtliv, liksom för sportfiske och fågelskådning. Området närmast Lenungen är tillgänglighetsanpassat för barnvagn och funktionsnedsatta och i området kan med fördel lägerverksamheter hållas.

Ställningstaganden

Samtliga

- Exploatering inom riksintresseområdena (exempelvis bebyggelse, järnväg etc.) får inte orsaka skada på riksintressets värden.
- Kommunen förespråkar en balans mellan intresset för det lokala friluftslivet och besöksnäring i syfte att bibehålla det attraktiva landsbygdsboendet samt landsbygdsutveckling. Kommunen bedömer att det lokala friluftslivet och utveckling som möjliggör detsamma inte utgör det primära hotet mot riksintressets värden avseende överutnyttjande och förlust av kärnvärden.
- Kommunen vill främst främja en lokalt driven besöksnäring.
- Kommunen bedömer att en måttlig och avvägd kommersialisering av allemansrättsliga värden inte nödvändigtvis utgör ett hot mot friluftslivets intressen utan kan bidra till att skydda mot överexploatering och ge finansiella medel för skötsel, underhåll och upprättande av områdets värden.

Glaskogen

- Översiktsplanens markanvändning har anpassats efter riksintresseområdets utbredning och bedöms inte medföra någon negativ påverkan.

DANO

- Översiktsplanens markanvändning anger olika prioriteringar inom riksintresseområdet baserat på dess kärnvärden, och bedöms inte medföra någon negativ påverkan.
- Inom riksintesseområdet ska friluftslivets intressen väga tyngst i områden med orörda sammanhängande grönstråk och vid utvidgat strandskydd. I anslutning till befintlig bebyggelsestruktur ska riksintresset inte utgöra ett hinder för bebyggelseutveckling och lokala intressen.
- Förslitning inom DANO härleds till turismnäringen. Reglering för att minska påverkan på natur, utan att begränsa det allemansrättsliga friluftslivet, bör utredas.
- Vid planering och lovgivning inom DANO området ska LIS-planens DANO-analys användas som stöd vid bedömning av påverkan på områdets värden.

Riksintresse kulturmiljö 3 kap 6§ MB

Områden av riksintresse för kulturmiljö är ett urval av sammanhängande miljöer som ska representera Sveriges 10 000-åriga historia. Områdena har pekats ut av Riksantikvarieämbetet.

Blomma - Gyltenäs

Miljöområdet vid Blomma-Gyltenäs sammanfattar med sina hällkistor tydligare än på andra ställen det äldsta skedet i länets bebyggelsehistoria och stenålderns gravskick. Gravar från stenåldern, så kallade hällkistor, har i länet hittills endast påträffats i västra Värmland. En koncentration med fem hällkistor finns vid gårdarna Blomma och Gyltenäs som tillsammans med yngre fornlämningar i form av rösen, stensättningar och domarring vittnar om en kontinuitet i bosättningen fram till århundradena kring Kristi födelse. Flera av lämningarna är välbevarade. Den visuella kontakten med vattenleden och den dominerande näringen, jordbruket, gör området till ett av länets mest intressanta ur kulturhistorisk synpunkt.

Ställningstaganden

- Översiktsplanens markanvändning har anpassats efter riksintresseområdets utbredning och bedöms inte medföra någon negativ påverkan.
- Eventuell exploatering inom riksintresseområdet ska göras med hänsyn till riksintressets värden.

Riksintresse för kommunikationer 3 kap 8§ MB

Trafikverket bedömer vilka områden som är av riksintresse för trafikslagets anläggningar.

Väg

E18 är en del av TEN-T stamnät och funktionellt prioriterat vägnät för godstransporter och långväga personresor. Vägen är också rekommenderad färdväg för farligt gods och klassad som väg som binder samman anläggningar av riksintresse.

Flyg

Karlstad Airport är av riksintresse för kommunikationer. Flygplatsens MSA område (Minimum safety altitude) berör kommunens västra delar. Inom en MSA-yta finns fastställda höjder för högsta tillåtna objekt och bevakas av verksamhetsutövaren för att säkerhet och tillgänglighet inte ska äventyras.

Ställningstaganden

- Arbeta för säkerhetshöjande åtgärder på E18, sträckan Töcksfors–Bäckevarv, samt att verka för att sträckan ska ingå i nationell plan för transportinfrastruktur.
- Utveckling som berör riksintresse för kommunikationer får inte skada riksintressets värden.

Riksintresse totalförsvaret 3 kap 9§ MB

Militär del

Försvarmakten är sektorsmyndighet för och har ansvar att identifiera områden av riksintresse för totalförsvarets militära del. I kommunen finns inget öppet redovisat riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den militära delen, men riksintressen som omfattas av sekretess kan finnas.

Civil del

Myndigheten för civilt försvar (MCF) pekar ut riksintresseanspråk för totalförsvarets anläggningar, den civila delen. Den civila beredskapsstrukturen utgörs av energiförsörjning, livsmedelsförsörjning och dricksvatten, elektronisk kommunikation och post samt geografisk prioritering.

Mark- och vattenområden för samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el är av riksintresse och berör kommunen. Utöver riksintresset finns ett påverkansområde där åtgärder som kan försvåra ledningens funktion bör undvikas.

Ställningstaganden

- Kommunen ser ett prioriterat behov av att förstärka elnätet i östvästlig riktning från Borgvik mot Norge i syfte att möjliggöra en ökat effektkapacitet som kan hantera behov från befintligt näringsliv, etablering av nya verksamheter samt boende och samhällsfunktioner.
- Svenska Kraftnät ska höras vid plan-, lov- och tillståndsärenden inom 500 meter från befintliga anläggningar.
- Vid planering av byggnadsobjekt högre än 20 meter ska detta remitteras till Luftfartsverket. Försvarmakten ska remitteras vid planering av objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och över 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.
- Vid planering som berör totalförsvaret ska dialog föras med säkerhetssamordningen.

Riksintresse rörligt friluftsliv 4 kap 1-2§§ MB

Inom riksintresseområdena ska intresset för turism och friluftsliv, främst det rörliga friluftslivet beaktas. Områdena gäller för större områden med stora natur- och kulturvärden och värden för friluftslivet.

Inom områdena råder förbud mot påtaglig skada på natur- och kulturvärden. Förbud mot påtaglig skada eller övriga förbud och hänsyn gäller inte om åtgärden avser utveckling av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet, utförande av anläggningar som behövs för totalförsvaret eller om det finns särskilda skäl även för utvinning av riksintressanta fyndigheter av ämnen material. Vidare anges i prop. 1985/86:3 att styrkan av de värden som riksintresset ska värna varierar inom området och att det därför är möjligt att inom områdena lokalisera bebyggelse och andra anläggningar utan att bevarandevärdena påtagligt skadas.

Områden pekades från början inte ut geografiskt och nuvarande avgränsning är grov. Kommuner kan i sina översiktsplaner föreslå ändrade gränser utifrån de lokala förutsättningarna och bestämmelsernas syfte samt har möjlighet att utveckla värdebeskrivningen.

DANO

DANO-området utgör riksintresse för rörligt friluftsliv och berör stora delar av kommunens vatten- och strandområden. Principen för avgränsningen var ”det skogs- och jordbrukslandskap som från kanal- och sjösystemet upplevs som samhörigt med detta som område för fritidsaktiviteter knutna till vattenleden”. Avgränsning gjordes utifrån tidigare utpekade områden i kommunöversikten samt utifrån lätt uppfattbara element i landskapet såsom vägar och höjdryggar. För Västra Silen, Foxen med Stora Le samt Töck och Östen anges mer specifika avgränsningar. Töck och Östen anges ha en snäv avgränsning då intresseområdet kring sjöarna bedöms som relativt begränsat.

Ställningstaganden

- Kommunen ser ett behov av en mer anpassad avgränsning och värdebeskrivning för riksintresset.
- Kommunen anser att en översyn av riksintresset inte bör medföra en ökad samlad begränsning, vare sig genom utbredning eller genom värdebeskrivning, utan istället bör översynen leda till minskade restriktioner och fortsatta möjligheter till landsbygds- och tätortsutveckling.
- Vid planering och laggivning inom DANO området ska LIS-planens DANO-analys användas som stöd vid bedömning av påverkan på områdets värden.

Natura 2000 4 kap 8§ MB

Natura 2000 är ett nätverk skyddade naturområden i EU som är värdefulla ur ett europeiskt perspektiv. Utpekanden görs enligt habitatdirektivet eller fågeldirektivet. Syftet med utpekandet är att främja den biologiska mångfalden och skydda hotade arter och livsmiljöer. Det är förbjudet att utan tillstånd ”bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på betydande sätt kan påverka miljön” i ett utpekade område. Även åtgärder nära ett område kan kräva tillstånd.

Till varje Natura 2000-område finns en bevarandeplan.

Inom kommunen finns tio områden utpekade utifrån habitatdirektivet och fyra utifrån fågeldirektivet.

Habitatdirektivet (SCI)

- Bergvattdalen
- Branter i DANO-området
- Bryngelsdalen
- Brännan
- Deletjärnsåsen
- Flatmossen
- Håltebyns brandfält
- Kesebotten
- Tegen
- Ulvsjömyrarna

Fågeldirektivet (SPA)

- Bergvattdalen
- Bryngelsdalen
- Kesebotten
- Storumrådet i Fjornshöjden

Ställningstaganden

- Översiktsplanens markanvändning har anpassats efter områdets utbredning och bedöms inte medföra någon negativ påverkan.
- Exploatering inom eller i anslutning till Natura 2000 områdena får inte orsaka skada på riksintressets värden.

MILJÖKVALITETSNORMER

Miljö kvalitetsnormer (MKN) regleras i 5 kap. miljöbalken (MB) och i anslutande förordningar. Miljö kvalitetsnormerna är bestämmelser som reglerar kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljö i övrigt och syftar till att ”varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador och olägenheter för människors hälsa eller miljön”.

Årjängs kommun berörs av MKN för vattenförekomster, utomhusluft och omgivningsbuller.

Miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller

Miljö kvalitetsnormen för omgivningsbuller avser buller från vägar, järnvägar, flyg samt en viss typ av industribuller.

Miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller och krav på åtgärdsprogram omfattar de större kommunerna med fler än 100 000 invånare.

I kommuner med färre än 100 000 invånare ska kommunen sträva efter att begränsa buller. Detta styrs av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken.

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft finns för bland annat partiklar, kvävedioxid, kväveoxid, bensen, svaveldioxid, bens(a)pyren och ett antal metaller. Miljö kvalitetsnormen utgör ett minimikrav som alltid ska uppfyllas.

I rapport från Miljösamverkan Värmlands och Örebro län (2024) beskrivs att trafiken är en av de större utsläppskällorna i kommunen. Storgatan i Årjängs tätort bedöms vara den plats med mest trafik och högre byggnader, andra platser där halter skulle kunna vara förhöjda är vid köpcentrum och handelspark i Töckfors samt E18 och L172. Vedeldning och halter vid veteranbilsträffar beskrivs som osäkerheter.

Samtliga mätta eller uppskattade haltnivåer beskrivs vara under den nedre utvärderingströskeln.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljökvalitetsnormer för vatten gäller för ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den ekologiska kvalitet en vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. För grundvatten omfattar normerna även kvantitativ status. Alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status.

För vattenförekomsterna finns även statusklassningar för förekomstens nuvarande status. Den kemiska statusen uppnås inte för någon ytvattenförekomst på nationell nivå på grund av bromerade difenyletrar (PBDE) och kvicksilver (Hg).

I kommunen finns för närvarande tre ytvattenförekomster med otillfredställande status och två med dålig status, samtliga förekomster utgörs av vattendrag där konnektivetsbrist är en gemensam faktor för dess lägre statusklassning. Fårnäsälven och Flatbäcken har en betydande påverkan från vattenkraft, där vattenkraften som berör Fårnäsälven inte är i bruk.

Inga ytvattenförekomster har en kemisk status som påverkas av ”utan överallt överskridande ämnen”.

Samtliga grundvattenförekomster har god kemisk och kvantitativ status.

Ställningstaganden

Vatten

- Fortsatt arbete med kalkningsförbundet och arbeta för kalkning av prioriterade vattenförekomster.
- Fortsatt tillsyn av enskilda avlopp med fokus/prioritering av minskad påverkan på Silbodalsälven.
- Söka bidrag i syfte att arbeta för förbättrad konnektivitet i Silbodalsälven.
- Småskalig vattenkraft bör prioriteras över påverkan på vattenförekomstens bristande konnektivitet.
- Fortsatt deltagande i de vattenråd/vattenvårdsförbund som kommunen berörs av.
- Arbeta aktivt med åtgärdsförslagen i våtmarksplanen.
- Kommunen ska genom tillsynen och den fysiska planeringen minimera effekter av översvämningar eller skred som berör prioriterade förorenade områden.

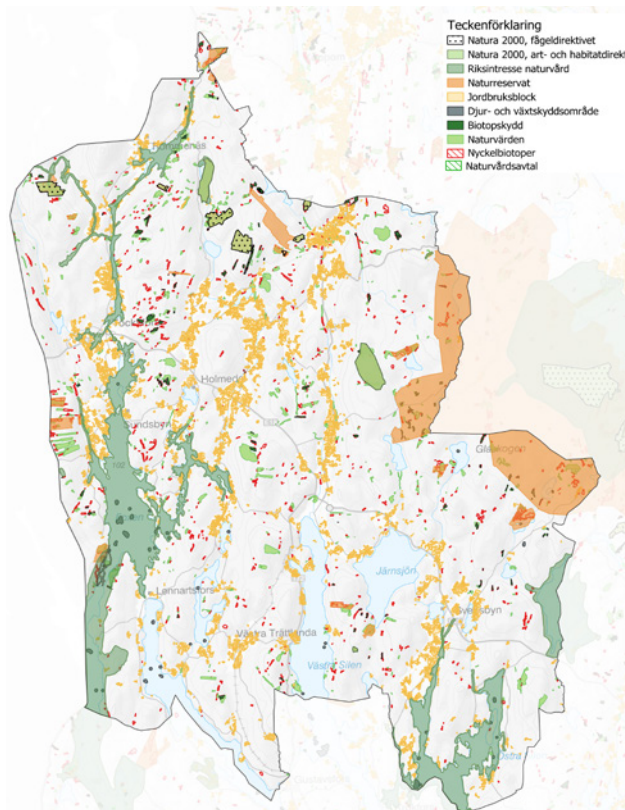
Luft

- Fortsätta medverka i miljösamverkan i Värmland och Örebro län och genomföra mätningar av luftkvaliteten.

Buller

- Vid detaljplanering och lovgivning ska möjligheterna att klara gällande bullerkrav undersökas.

ÖVRIGA FÖRHÅLLANDEN AV BETYDELSE

NATUR- OCH FRILUFTSVÄRDEN

Kommunens natur och vattenområden bildar tillsammans grön- och blåstruktur som fungerar som ett ekologiskt funktionellt nätverk. Strukturerna bidrar till viktiga spridningskorridorer som sammankopplar habitat och gynnar den biologiska mångfalden samtidigt som den bidrar till viktiga ekosystemtjänster för samhället.

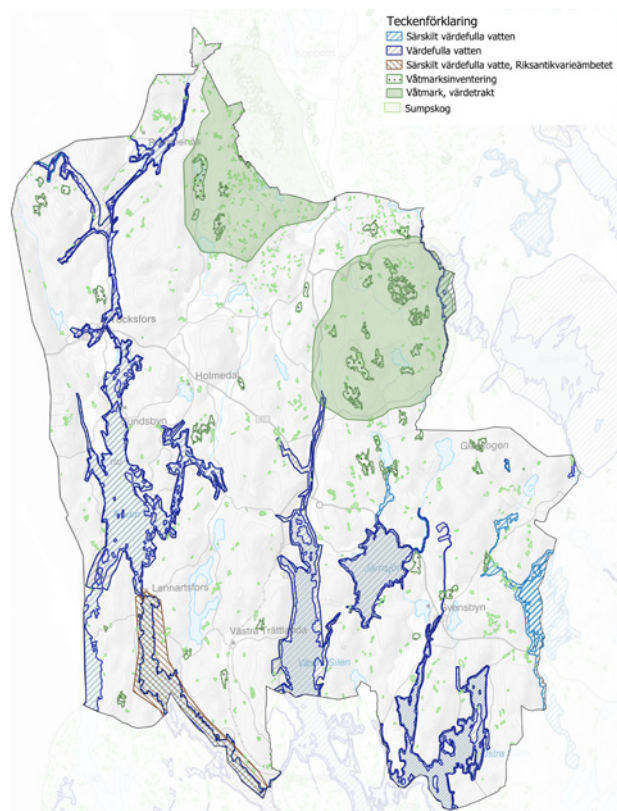
I avsnittet redovisas ställningstaganden kring för kommunen väsentliga natur- och friluftsvärden.

Naturreservat

I kommunen finns 27 naturreservat där Glaskogen utgör det största reservatet. Reservatet har cirka 80000 besökare per år och är det största i Värmland. Ett naturreservat upprättas i syfte att långsiktigt skydda värdefull natur och sällsynta arter, men även för att tillgängliggöra naturområden för rekreation och friluftsliv.

Glaskogen

Syftet med naturreservatet är främst att gynna områdets friluftsliv. Naturvärden har minskats i omfattning då skogsbruk tillåts i stora delar av reservatet. Områden där skogsbruk inte är tillåtet utgörs till stor del av områden klassade som nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt.

Ställningstaganden

- Naturreservatens värden ska beaktas och skyddas. Områdena ges markanvändningen "Natur- och kulturlandskap".
- Kommunen ser positivt på nybildning av naturreservat om detta sker med markägarens godkännande.
- Utveckling av besöksnäring inom Glaskogens naturreservat ska främjas.
- Vid anordnande av högre byggnadsverk ska horisontlinjen sett från Glaskogen beaktas.

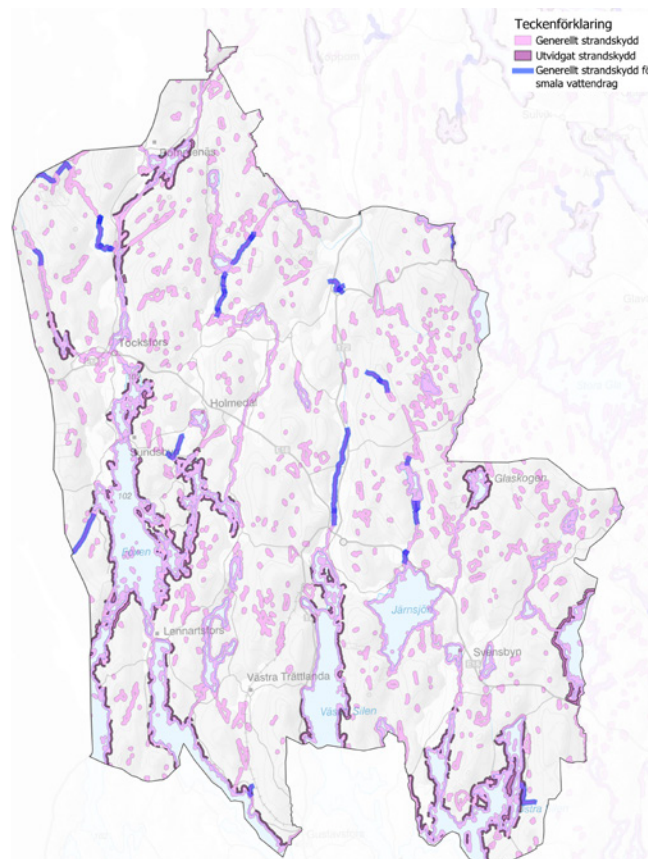
Strandskydd

Strandskydd syftar till att trygga förutsättningarna för allmansrättslig tillgång till strandområden samt bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten (7 kap 13-18 §§ MB).

Utgångspunkten för strandskyddet utgörs av det generella strandskyddet som gäller 100 meter från strandlinjen, både i vattnet och på land. På platser med högre värden kan strandskyddet utökas till maximalt 300 meter. I Årjängs kommun gäller utökat strandskydd för delar av: Töck, Östen, Nedre Hurr, Foxen och Stora Le, Lelång, Västra Silen, Östra Silen, Stora Bör samt Nedre Tvängen.

I juli 2025 trädde förändringar i strandskyddsreglerna i kraft. Det första steget innebar att strandskyddet nu inte gäller för små sjöar med en yta mindre än 1 hektar samt mindre vattendrag som har en bredd mindre än 2 meter. Regeringen utreder ytterligare ändringar av strandskyddet.

I Värmland innebär de nya reglerna vid smala vattendrag generellt sett ingen förändring då det sedan tidigare råder undantag i länet vid smala vattendrag. För en handfull smala vattendrag inom kommunen råder dock generellt strandskydd vilket framgår av underlag från Länsstyrelsen Värmland. Eftersom ingen granskning har genomförts av dessa smala vattendrag med generellt strandskydd kan det innebära att delar av dem kan vara av en sådan liten bredd att de ändå omfattas av de nya nationella reglerna om undantag från strandskyddet.

Ställningstaganden

- LIS-plan är fortsatt aktuell och ska gälla tillsammans med denna nya kommundäckande översiktsplan.

Våtmarker

Våtmarker bidrar till viktiga ekosystemtjänster och dess förmåga att binda kol gör dem viktiga i klimatiförändringsarbetet. De kan fungera som översvämningsskydd, skydd mot torka och verka som vattenrenare. Våtmarker är också bland de mest artrika miljöerna i Sverige.

Våtmarker finns i hela kommunen, men främst i norra delen. En våtmarksplan har tagits fram i syfte att ge kommunen förutsättningar för restaurering av vattenmiljöer, se vidare under miljö kvalitetsnormer för vatten.

Nyckelbiotop

En nyckelbiotop är ett skogsområde som innehåller mycket höga naturvärden. Områdena är viktiga för hotade växter och djur. En nyckelbiotop har inget direkt juridiskt skydd, men kan vara skyddad genom att de ofta finns inom naturreservat eller biotopskyddsområden.

Andra skyddsformer

De vanligaste skyddsformerna för skog, förutom naturreservat, är biotopskyddsområde och naturvårdsavtal. Biotopskydd delas upp i generellt skydd för vissa biotoptyper och skydd för särskild biotop som beslutas i varje enskilt fall. De generella biotoperna är skyddade i hela landet och utgörs av:

- Allé
- Källa med omgivande våtmark i jordbruksmark
- Odlingsröse i jordbruksmark
- Pilevall
- Småvatten och våtmark i jordbruksmark
- Stenmur i jordbruksmark
- Åkerholme

Djur- och växtskyddsområden är ett områdesskydd som syftar till att förhindra att känsliga djur- eller växtarter störs eller skadas. Exempel på skyddsområden är fågelskyddsområden.

Friluftsvärden

Förutom tidigare redovisade områden av friluftsintrasse finns det värdefulla områden inom kommunen för både det kommersiella och lokala friluftslivet.

Tillgång till lokalt friluftsliv och tätortsnära rekreation är viktigt för folkhälsa, livskvalitet och kommunens attraktivitet.

Exempel på anläggningar för friluftslivet som är av lokal betydelse kan vara strövområden, hamnar, badplatser, elljusspår och idrottsanläggningar.

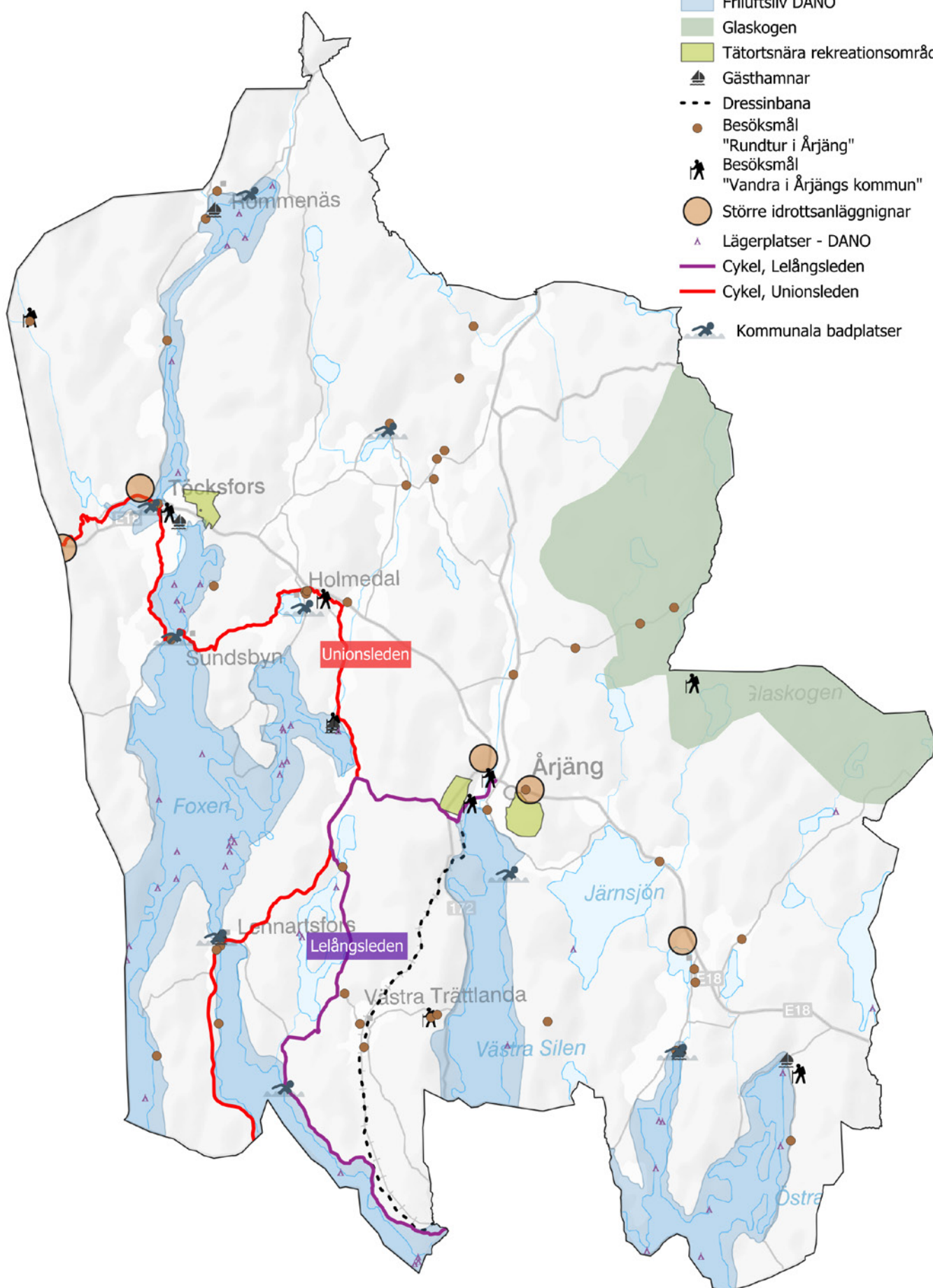
På karta redovisas ett urval av områden av friluftsintrasse för lokalt friluftsliv samt besöksnäring.

Ställningstaganden

- En utveckling av den gamla banvallen mellan Årjäng och Gustavsfors ökar möjligheten till friluftsliv med vattenkontakt, vardagsmotion genom cykling och inlines, samt viss cykelpendling. Årjängs kommun ser positivt på en utveckling där denna, liksom Klarälvbanan, asfalteras.
- En fortsättning av cykelbana eller annan förbättring av möjlighet att färdas med cykel mellan Strand och badplats vid Östra Näs kan med fördel anordnas för ökade rekreativsmöjligheter och tillgänglighet till bad.
- Kvalitetssäkrade cykelleder ökar kommunens attraktion som besöksmål samt ger förutsättningar för en aktiv fritid för invånare.

Teckenförklaring

- Friluftsliv DANO
- Glaskogen
- Tätortsnära rekreationsområden
- Gästhamnar
- Dressinbana
- Besöksmål "Rundtur i Årjäng"
- Besöksmål "Vandra i Årjängs kommun"
- Större idrottsanläggningar
- Lagerplatser - DANO
- Cykel, Lelångsleden
- Cykel, Unionsleden
- Kommunala badplatser

Areella näringar

Både skogs- och jordbruk har varit av betydelse för kommunens framväxt. Jord- och skogsmark är av nationell betydelse och hanteringen av dessa regleras i bland annat miljöbalkens hushållningsbestämmelser, 3 kap. 4§. Årjängs kommuns yta utgörs av 3,9 % jordbruksmark och 88,3 % skogsmark (2020).

Även vattenbruk räknas som en areell näring. I kommunen finns vattenbruk i form av fiskeodling.

Skogsbruk

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska skyddas från åtgärder som påtagligt försvårar ett rationellt skogsbruk. Vid intressekonflikt mellan ianspråktagande av jordbruksmark och skogsmark ska den mark som har bäst produktionskvalitet skyddas från ett ianspråktagande.

Jordbruk

I miljöbalken anges att brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Fastighetstaxering är inte avgörande för om 3 kap. 4 § ska tillämpas.

I Prop. 1985/86:3, s. 158 f anges att komplettering av befintlig bebyggelse med ytterligare någon enstaka byggnad bör vara förenligt med paragrafens första stycke även om inte föreslagen åtgärd skulle betraktas som ett väsentligt intresse.

Med ianspråktagande avses åtgärder som på ett långvarigt sätt tar marken ur biologisk produktion. Om kommunen bedömer att jordbruksmarken får ianspråkta ska lokalisering ske för minsta påverkan på jordbrukets intressen.

Jordbruk kan medföra djurhållning som kan vålla besvär i form av allergener, lukt, flugor och buller. Detta kan innebära konflikter vid nybyggnation i närheten av lantbruk.

Vid bedömning utifrån 3 kap 4§ om jordbruksmarken kan tas i anspråk ska en bedömning göras av:

- Är jordbruksmarken brukningsvärd?

All mark som brukas, har brukats eller används som bete är brukningsvärd. Brukningsvärd jordbruksmark kan brukas på olika sätt, även för hobbyodling. Det finns ingen gräns för hur länge marken är att betrakta som brukningsvärd efter att den har slutat brukas. Värden som relateras till brukningsvärdet är förutom produktionsvärdet även naturvärden, sociala och kulturhistoriska värden samt kretsloppsvärden.

Placering och storlek är aspekter som kan påverka markens brukningsvärde. Ett litet område av jordbruksmark som ingår i ett sammanhängande jordbrukslandskap har ett högre brukningsvärde än om det är avskilt. Dock kan ett smalt område i ett storskaligt jordbrukslandskap ha ett lägre brukningsvärde då det är svårare att bruka med större maskiner som nyttjas för resterande del av landskapet. Ett område av samma storlek i ett småbrutet landskap kan vara enklare att bruka då maskinerna är anpassade efter strukturen och därmed har området ett högre brukningsvärde.

Fastighetsgränser påverkar inte bedömningen av jordbruksmarkens storlek men kan påverka möjligheten till alternativ lokalisering.

- Är ianspråktagandet varaktigt?

Ianspråktagandet bedöms varaktigt om det medger åtgärder som på ett varaktigt sätt drar marken ur biologisk produktion exempelvis utbyggnad av bostadsområden, industrier eller vägar. Solcellsanläggningar på jordbruksmark bedöms oftast som varaktiga då de ianspråkta marken i omkring 30-40 år.

- Är ianspråktagandet av väsentligt intresse?

Om ett varaktigt ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark föreslås ska ianspråktagandet vara av väsentligt samhällsintresse. Bostadsbehov kan vara ett väsentligt samhällsintresse och för Årjängs kommun är det kumulativa tillskottet av småhus på landsbygden av väsentligt samhällsintresse som kan tillåtas på jordbruksmark i de fall det avser komplettering och tätning av befintlig bebyggelse och/eller gynnande av småbruk. Detta eftersom det är den typ av bostäder som historiskt byggts i kommunen samt det som efterfrågas. Vidare är utveckling av småskalig näringsverksamhet för exempelvis besöksnäring och areella näringar av väsentlig betydelse för att möjliggöra en levande landsbygd och stärka kommunens tradition av enskilt företagande.

Även framtida tillskott av verksamhetsmark i anslutning till E18 och Lv172 utgör ett för kommunen väsentligt samhällsintresse.

Även om kommunen bedömer att jordbruksmark behövs tas i anspråk för att tillgodose väsentliga samhällsintressen så ska det göras på ett sätt som innebär en så begränsad inverkan som möjligt för jordbruket.

- Kan behovet tillgodoses på annan plats som är mer lämplig ur en allmän synvinkel?

Om ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark föreslås måste alternativa lokaliseringar utredas och redovisas. Skälen till varför jordbruksmarken tas i anspråk framför annan mark måste också framgå.

Samtliga alternativ ska analyseras utifrån platsernas värden och samhällsbyggnadssynpunkt där alternativen ska vara tekniskt och funktionellt lämpliga samt ekonomiska rimliga.

Småbruk

Det finns ingen vedertagen definition av småbruk. Arjängs kommun definierar småbruk som ett lantligt boende med jordbruk i mindre skala där djurbållning av lantbruksdjur och/eller odling bedrivs på deltid.

Småbruk omfattar enligt kommunen inte ett landsbygdsboende där odlingsmark arrenderas ut eller där djurbeståndet är mindre och ej består av lantbruksdjur.

Ställningstaganden

- Översiktsplanens markanvändning kan innebära påverkan på jordbruksmark. Inga utvecklingsområden anges men kompletteringar inom befintliga strukturer kan komma att prövas på jordbruksmark.
- Jordbruksmarks värde för kommunens självförsörjningsgrad ska beaktas.
- Jordbruksmarkens brukningsvärde ska bedömas i varje enskilt fall.
- Småhusbyggnation och småskalig näringsverksamhet utgör kumulativt ett för kommunen väsentligt samhällsintresse som kan tillåtas på jordbruksmark i de fall det avser komplettering och förtätning av befintlig bebyggelse och/eller gynnande av småbruk.
- Verksamhetsmark i anslutning till E18 och Lv172 utgör ett väsentligt samhällsintresse för kommunen.
- Alternativ lokalisering bör redovisas utifrån rådighet av mark.
- Bebyggelse ska i mesta möjliga mån ta så lite av jordbruksmarken som möjligt i anspråk. Vid ianspråktagande av jordbruksmark ska avgränsning av ny tomtplats samt placering av ny bebyggelse ske för att minska fragmentering. Placering av byggnader ska ske i enlighet med översiktsplanens riktlinjer där mer gynnsamma placeringar kan vara i utkanten av jordbruksmark, intill vägstråk eller inom bybildningar.
- Störningar från jordbruk och djurbållning kan accepteras i högre grad i en landsbygdscontext. Boverkets rapport "Vägledning för planering för och invid djurbållning" ska användas som stöd.

RIKTLINJER FÖR BYGGANDE PÅ JORDBRUKSMARK FÖR ENSTAKA BYGGNADER

Efter bedömning av jordbruksmarkens bruksvärde och exploateringsart, utifrån varaktigt ianspråktagande samt väsentligt samhällsintresse, ska exploateringsalternativa lokalisering och placeringens ändamålsenlighet undersökas.

Ansökningar för enstaka bostadshus kan ske genom förhandsbesked och bygglov där ej detaljplanekravet inträder.

Varför alternativa lokaliseringar inte kan tas i anspråk ska skriftligen motiveras. Alternativa placeringar ska undersökas utifrån den egna fastigheten då det inte bedöms ekonomiskt rimligt att kräva förvärv av annan mark men bedömas utifrån landskapets struktur och omkringliggande markanvändningar.

Lokaliseringar inom följande områden kan accepteras i högre utsträckning, på grund av minskad risk för fragmentering och påverkan på ett rationellt brukande:

- Mindre områden som är väl avskilda.
- I utkanten av jordbruksmark.
- Komplettering inom befintlig bebyggelsestruktur.
- I anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur samt i bybildningar.

Illustration över exempel på lämpliga och ej lämpliga lokaliseringar

Lämpliga

1. Enstaka nya tomter för bostadsändamål kan lokaliseras på mark som inte utgörs av jordbruksmark.
2. Enstaka nya tomter för bostadsändamål kan lokaliseras på mark i utkanten av jordbruksmark och i anslutning till befintlig bebyggelsestruktur.
3. Småbruk kan lokaliseras enligt ovan, men kräver för sin funktion större areal än en traditionell småhusfastighet.
4. Område för fler nya tomter för bostadsändamål bör lokaliseras på mark som inte utgörs av jordbruksmark, och vars struktur bör anpassas till platsens förutsättningar samt landskapets topografi och beskaffenhet (ex. organisk vägsträckning)
5. Lokalisering av ny eller kompletterande småskalig näringsverksamhet (t.ex. areella näringar eller besöksnäring) som bidrar till en levande landsbygd och utveckling av näringar kopplat till bostad.

Ej lämpliga

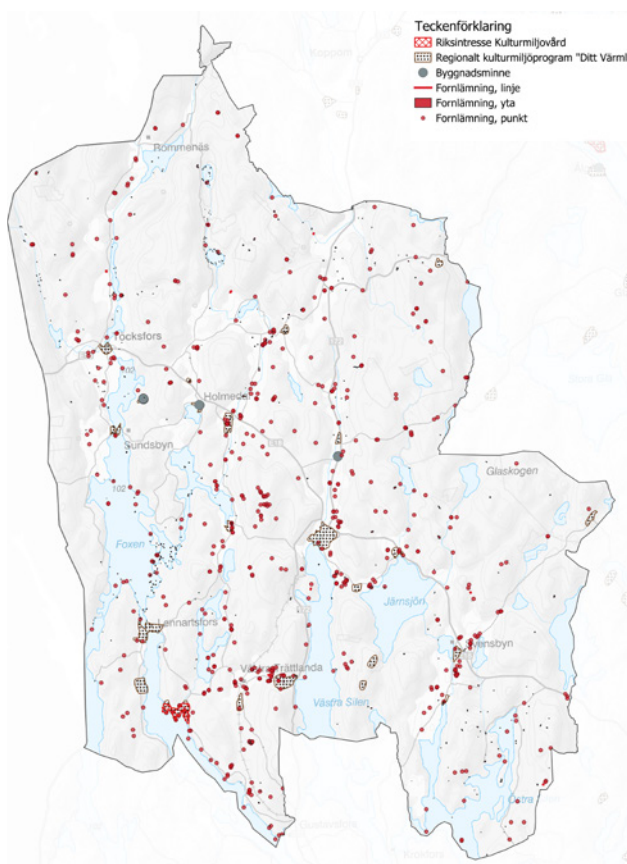
6. Lokalisering av enstaka bostadsändamål centralt på jordbruksmark som försämrar ett rationellt brukande och påverkar landskapsbilden negativt genom avsaknad av stöd i landskapet (t.ex. skog eller topografi).
7. Lokalisering av fler nya tomter för bostadsändamål som försämrar ett rationellt brukande och påverkar landskapsbilden negativt genom avsaknad av stöd i landskapet (t.ex. skog eller topografi).

KULTURMILJÖ

Den 1 december 2025 trädde lagändringen avseende bland annat 9 kap. PBL i kraft, vilket bland annat innebär förändringar för lovplikten. Utökad lovplikt gäller bland annat om åtgärden avser en särskilt värdefull anläggning som inte omfattas av en bestämmelse om skydd av kulturvärden. Detsamma gäller om en sådan åtgärd vidtas inom en allmän plats eller ett bebyggelseområde som är särskilt värdefullt och åtgärden påverkar områdets karaktär eller byggnadsverkets yttre karaktärsdrag.

Eftersom denna översiktsplan påbörjades innan lagförändringen trädde i kraft redovisas inte särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser eller bebyggelseområden närmare i översiktsplanen.

Ditt Värmland

Det regionala kulturmiljöprogrammet Ditt Värmland (1989) pekar ut kulturhistoriskt intressanta områden. Områdena är under framtagandet av översiktsplanen under utvärdering. Vissa områden har vid en initial inventering flaggats för att möjligen mist sina värden.

Länsstyrelsens och kommunens syn och bedömning av områdena kommer att kompletteras efter hand under översiktsplaneprocessen.

Kommunalt kulturmiljöprogram

För Årjäng och Töcksfors tätort finns kulturmiljöprogram framtagna parallellt med fördjupningarna av översiktsplanen. Kulturmiljöprogrammet redovisar främst värden inom tätorterna samt historisk framväxt av kommunen.

För övriga delar av kommunen finns ingen inventering som ger en samlad bild över värdefulla miljöer.

Fornlämningar

Det är enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:950) förbjudet att förändra, ta bort, täcka över eller skada en forn-lämning utan tillstånd från länsstyrelsen.

Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete ska arbetet omedelbart avbrytas och länsstyrelsen kontaktas.

Byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen

Ett byggnadsminne är en anläggning eller miljö som berättar om historiska händelser och samhällets förändring. I kommunen finns byggnadsminnen vid Övre Ögarn vid Dusserud, i Holmedal och i Långelanda.

Kyrkliga kulturminnen omfattar samtliga kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser före 1940. Dessa är skyddade enligt kulturmiljölagen och ska vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller deras karaktär förvanskas. Dessa får inte på väsentligt sätt ändras utan tillstånd från länsstyrelsen.

Skydd genom detaljplan

Befintlig bebyggelse, bygglovspflichtiga anläggningar, bebyggelseområden, tomter och allmänna platser ges ett förstärkt skydd genom planbestämmelse om skydd av kulturvärden i detaljplan. Bestämmelsen får endast användas för särskilt värdefull bebyggelse.

Områdesbestämmelser

Utanför detaljplanelagt område kan områdesbestämmelser användas för att skydda områden med höga kulturvärden om kommunen vill reglera grunddragen i mark- och vattenanvändningen.

I kommunen omfattas främst kyrkomiljöer av områdesbestämmelser men även golfbanan. Följande kyrkor och kyrkomiljöer omfattas av områdesbestämmelser: Östervallskog, Västra Fågelvik, Karlanda, Holmedal, Sillerud, Blomskog och Trankil.

Ställningstaganden

- Vid kommande revidering av översiktsplanen ska särskilt värdefulla områden, byggnadsverk och allmänna platser inkluderas.
- Påbörja planläggning av process för inventering av landsbygd.
- Efter länsstyrelsens inventering av utpekade områden i "Ditt Värmland" ska värderingen arbetas in i översiktsplanen. Vid planering inom berört område innan inventeringen färdigställts bör en bedömning av områdets kvarvarande värde göras.
- Fornlämningar definieras och skyddas automatiskt, omedelbart och utan myndighetsbeslut, enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:950). Enligt lagen är det förbjudet att förändra, ta bort, skada eller täcka över en fornlämning, men i vissa fall kan länsstyrelsen ge tillstånd till ingrepp i fornlämningen.
- Bostadsbyggande på landsbygden ses som en förutsättning för att småskaligt jord- och skogsbruk kan fortsätta bedrivas.
- Öka medvetenheten om betydelsen av kulturhistoriska byggnader och miljöer bland alla som är delaktiga i plan- och byggprocesser samt öka invånarnas känsla av ansvar och stolthet för den lokala byggnadstraditionen.
- Ta vid behov hjälp av antikvarisk kompetens tidigt i plan- och byggprocesser för att ha ett bra beslutsunderlag för exempelvis skydds- och varsamhetsbestämmelser i detaljplaner.

Buller

Trafikbullerförordningen reglerar tillåtna bullernivåer från spårtrafik, vägtrafik och flygplatser. Bestämmelserna ska tillämpas vid bedömning om kraven på skyddsåtgärder för att förebygga störningar och olägenheter för människors hälsa.

Ställningstaganden -

- Vid detaljplanering och lovgivning ska möjligheten att klara gällande bullerkrav undersökas.

Farligt gods

E18 är utpekad primär led för farligt gods. Transporter av farligt gods innebär risker och konflikt med närliggande markanvändningar som behöver hanteras i den fysiska planeringen. Transporter av farligt gods kan öka vid händelser av kris eller krig varav farligt gods leder kan få en ökad belastning.

Ställningstaganden

- Vid planering invid farligt godsled ska Länsstyrelsen Dalarnas vägledning ”Farligt gods - riskhantering i fysisk planering” användas.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Energi

Behovet av energiförsörjning har ökat i takt med samhällets elektrifiering. Kommunen har i dagsläget ett lokalt energiöverskott. I ett värmländskt perspektiv råder det dock ett energiunderskott som bland annat kan härledas till större industriens elförbrukning.

Majoriteten av elen som produceras inom kommunen kommer från vindkraft, men det är viktigt med en lokal energimix för att uppnå en robust och flexibel elproduktion.

Utöver produktion av el är överföringskapacitet en utmaning för att säkerställa tillräcklig kapacitet för kommunens befintliga verksamheter och näringsliv samt utveckling av dessa och möjliggörande av nya verksamheter. Att trygga överföring och robust tillgång till el är även viktigt ur ett beredskapsperspektiv.

Parallellt med framtagandet av översiktsplanen arbetar kommunen med en energiplan vars slutsatser kommer att arbetas in i översiktsplanen.

Ledningsnät

Kommunen genomkorsas av transmissionsledning mellan Borgvik och Norge.

Av den el som produceras i kommunen matas cirka 305 GWh in på den svenska elnätet och cirka 74 GWh in på det norska nätet.

Kapacitetsbrist innebär i dagsläget inga betydande svårigheter för kommunens befintliga verksamheter eller nyetablering av mindre verksamheter. Dock kan dagens kapacitet innebära en utmaning om befintliga verksamheter behöver stora, energikrävande investeringar eller om en större aktör vill etablera sig i kommunen, varav det är viktigt att säkerställa en god tillgång till el även framgent. Arbeta med att förstärka elnätet pågår både nationellt och regionalt och det är för kommunen viktigt att säkra kapacitet till framtidens energiförsörjning. Inom kommunen pågår tillståndsprocess för ny ledning mellan Grums kommun och Ärjängs tätort, ledningen föreslås i öst-västlig riktning i huvudsak norr om E18.

Vindkraft

I dagsläget finns fyra vindkraftsparker i kommunen som står för majoriteten av elproduktionen.

2024 tog länsstyrelsen Värmland fram en regional vindkraftsanalys i syfte att utreda de största utmaningarna för att möta framtidens elbehov. I analysen pekas gynnsamma områden med mindre konflikter utifrån bland annat försvarets intressen ut.

Vattenkraft

I kommunen finns 14 aktiva vattenkraftverk som sammanlagt producerar cirka 19,4 GWh per år. De största anläggningarna är Lennartsfors och Karlsfors.

Även om vattenkraften inte står för en hög andel av elproduktionen är det en stabil del av den lokala energimixen.

Solenergi

I kommunen finns ingen större solcellsanläggning.

Kommunen arbetar för att anlägga solceller på kommunala nybyggnationer.

Övrigt

Biogas och fjärrgas finns inte i kommunen idag men kan utgöra möjliga framtida energislag. Fjärrvärme finns i Årjäng och Töcksfors tätort där källan är över-skottsvärme från lokala industrier. Anläggning för energilagring är under uppförande i kommunen men kan innebära större flexibilitet och en jämnare tillgång av el.

Ställningstaganden

- Kommunen ska främja en effektiv energianvändning inom alla sektorer och arbeta för en robust energiförsörjning i hela kommunen.
- Verka för tillräcklig elproduktion men samtidigt se över energibesparingsåtgärder för att inte mer energi än nödvändigt ska förbrukas.
- Främja samlokalisering av olika energiframställningssätt inom samma geografiska yta, vilket också främst bör ske i redan exploaterade områden.
- Arbeta för att ta fram och genomföra energiplanens åtgärder.
- Samverka främst mellankommunalt och regionalt men även på nationell nivå i syfte att säkerställa kommunens energibehov genom exempelvis möjlighet att kopplas ihop med det norska nätet.
- Vid förfrågan om energikrävande etableringar ska kommunens intressen beaktas i form av exempelvis möjliga arbetstillfällen.
- Kommunen ser ett prioriterat behov av att förstärka elnätet i östvästlig riktning från Borgvik mot Norge i syfte att möjliggöra en ökat effektkapacitet som kan hantera behov från befintligt näringsliv, etablering av nya verksamheter samt boende och samhällsfunktioner.

Vatten och avlopp

Årjängs kommun hanterar frågor kring vatten och avlopp i sin VA-plan, VA-policy samt vattentjänstplan.

Det har tidigare funnits brister avseende dricksvattenkvaliteten och kapaciteten i Töcksfors tätort vilket resulterat i problem med smak, lukt och årstidsvariation. Problemen har åtgärdats genom ett flertal åtgärder och idag finns inga kvarstående problem.

Ställningstaganden

- Arbeta med åtgärder i enlighet med de kommunala VA-planerna.

Beredskap

Vikten av civil beredskap (krishantering och civilt försvar) har ökat i och med rådande världsläge. Beredskapsfrågor berörs även under översiktsplanens andra tematiska avsnitt, exempelvis avsnitt gällande jordbruksmark och mellankommunalt samarbete.

Gränsregion

Kommunens läge invid norska gränsen innebär att översiktsplanens inriktning kan påverka beredskap och säkerhetsarbete vid nationsgräns. Tullverket har station vid E18 i Hån.

RSA

För kommunen finns en risk- och sårbarhetsanalys (RSA) för perioden 2023-2026 och en ny är under framtagande. I RSA analyseras vilka extraordinära händelser i framtiden som kan inträffa i kommunen och risker och sårbarheter redovisas. Vidare redovisas samhällsviktig verksamhet som definieras som "Verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet".

Beredskapsplanering

2027 förväntas lagen om kommuner och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig träda i kraft. Lagförslaget innebär bland annat att kommuner ska ha upprättat trygghetspunkter. I Årjängs kommun finns trygghetspunkter vid Nordmarkens skola, Töckfors skola, Svensbyns skola och f.d. skolan i Blomskog.

Under 2026 träder propositionen "Ett starkare skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap" i kraft. Propositionen lyfter behov av skyddsrum och skyddade utrymmen.

Ställningstaganden

- Upprätta en rutin för tidig dialog med säkerhetssamordning inom ramen för fysisk planering.
- RSA ska användas som ett stöd i den fysiska planeringen och vid prioritering av åtgärder i den befintliga miljön.
- Bevara och iordningställ befintliga skyddsrum och se över behovet av nya.
- Verka för en ökad standard och framkomlighet på E18 samt att sträckan Töckfors-Bäckevarv ska ingå i nationell plan för transportinfrastruktur.
- Vid anläggande av järnväg är stationsläge inom kommunen viktigt för Tullverkets möjlighet att utföra gränskontroller.
- Bilberoende samhällsviktig verksamhet bör ha en diversifierad fordonsflotta för att minska beroendet av ett drivmedel.
- Kommunen avser fortsätta bedriva ett arbete med riskförebyggande åtgärder genom utbildning, övningsverksamhet samt inom ramen för etablerade samverkansforum.
- Kommunen avser fortsätta bedriva ett trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete genom samverkan mellan polis och säkerhetssamordning. Ett samverkansavtal ska tas även tas fram mellan säkerhetssamordning och företagarföreningar.

KLIMATRELATERADE RISKER

KLIMATRELATERADE RISKER

I kapitlet beskrivs kommunens syn på klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion. Vidare redovisas kommunens syn på hur dessa risker kan minska eller upphöra.

ÖVERSVÄMNING

Översvämning kan orsakas av både höga flöden, vattennivåer och skyfall. Översvämning kan orsaka allvarliga konsekvenser exempelvis påverkan på tillgång till samhällsviktig verksamhet och risk för spridning av föroreningar.

SMHI beskriver hur ett varmare klimat påverkar översvämningsrisken. Bland annat medför klimatförändringarna fler höga flöden under vintertid och minskade flöden sommartid. Detta leder också till fler översvämningar till följd av skyfall.

Skyfall

Översvämning till följd av skyfall sker främst för mindre vattendrag och hårdgjorda ytor och sker snabbare än översvämning till följd av högre vattennivåer. Översvämningar till följd av skyfall kan påverka befintlig bebyggelse i form av översvämningar i källare samt i VA-nätet. För Årjängs tätort finns en skyfallskartering från 2017 (länsstyrelsen Värmland) och i samband med framtagande av kommunens vattentjänstplan togs skyfallskarteringar fram för områden i anslutning till kommunens VA-anläggningar. I planen redovisas områden som bör prioriteras för fortsatt utredning.

Höjda vattennivåer

Översvämning till följd av höga vattennivåer kan orsakas av högre vattenflöden från regn eller snösmältning. Långa sjöar och vattendrag påverkas oftast samma låglänta områden och översvämning inträffar främst efter längre perioder med regn eller snösmältning. För kommunen finns översvämningskartering för Upperudsälven

Ansvar för klimatanpassning

Vid detaljplanering av ny bebyggelse ska markens lämplighet utredas med hänsyn till risken för olyckor, översvämning och erosion.

För befintlig bebyggelse har fastighetsägaren i grunden ansvar att initiera och bekosta skyddsåtgärder för att skydda sin fastighet och bebyggelsen inom denna.

För att skydda allmänna värden och samhällsviktiga funktioner har staten och kommunen ansvar.

(MCF fd. MSB) och kommunen har ett internt verktyg för översiktlig uppskattning av översvämningsnivåer för resterande delar av kommunen.

Boverket tillhandahåller vägledning för planeringsnivåer att ta hänsyn till vid planering av ny bebyggelse för att minska risken för översvämning. Vid förtätning och komplettering av befintliga tätorter och bebyggelsestrukturer kan det dock vara svårt att tillämpa utgångspunkterna varav Boverket tagit fram riktlinjer för tillämpning och avsteg.

Boverket arbetar med att ta fram nya allmänna råd om översvämningsrisk vid planläggning. Arbetet planeras vara färdigt i juli 2027.

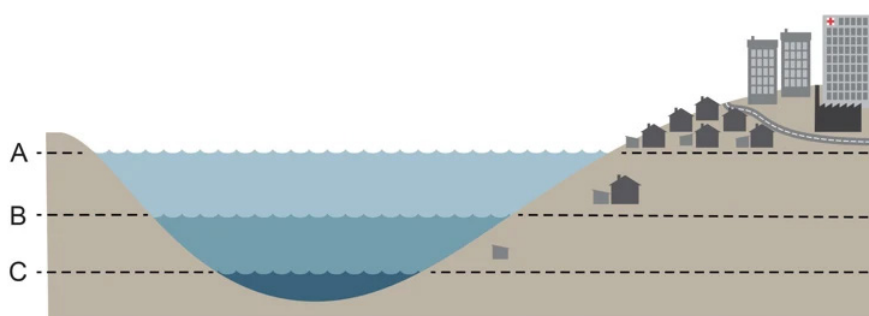
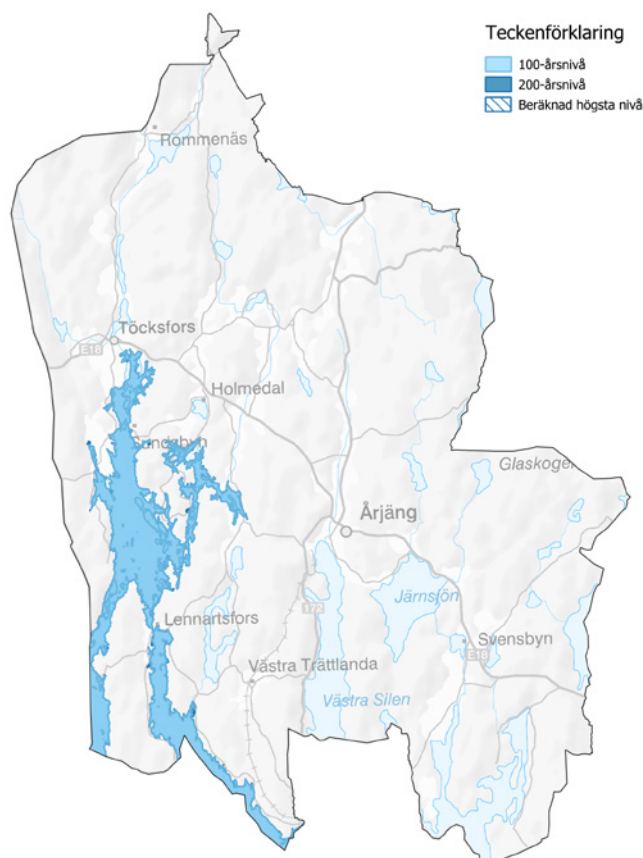

Bild: Illustration över grundläggande utgångspunkter för bedömning av översvämningsrisk för olika typer av bebyggelse (Boverket).

Ställningstaganden

Översvämning

- Det finns ett behov av uppdaterat planeringsunderlag. Årjängs kommun ser med fördel att länsstyrelsen i Värmland samt Region Värmland verkar för att ta fram regionala planeringsunderlag rörande översvämning.
- Markanvändning i översvämningskänsliga områden ska utgå från Boverkets vägledning och kommande allmänna råd.
- Vid fysisk planering och lovgivning ska det som utgångspunkt säkerställas att tillkommande bebyggelse i befintliga strukturer inte utsätts för översvämningsrisker om så är möjligt med hänsyn till områdets förutsättningar.
- Vid översvämningsåtgärder, som innebär en ökad last, ska behovet av geotekniska utredningar ses över.

Ställningstaganden

Skyfall

- Ny sammanhållen bebyggelse och samhällsviktiga funktioner ska planeras så att den inte tar skada vid en översvämning från ett 100-årsregn.
- Höjdsättning av mark inom översvämningshotade områden behöver ses över kontinuerligt både inom allmän plats och kvartersmark. Om översvämningsrisk inte kan uteslutas i befintliga strukturer ska planeringen minska sårbarheten för översvämnningar genom exempelvis placering och utförande.
- Kommunen ska kontinuerligt identifiera och prioritera översvämningskänsliga områden i den fysiska planeringen för att minska sårbarheten vid skyfall.
- Prioritera skyfallsåtgärder i de områden som har störst behov enligt vattentjänstplanen.

GEOTEKNISKA RISKER

Ett förändrat klimat kan innebära större geotekniska risker, bland annat genom ett förändrat nederbörds-mönster som kan öka risken för ras, skred och erosion. För Årjängs och Töcksfors tätort finns översiktliga skredkarteringar (MSB, 2015).

Ras

Ras förekommer i sand-, grus-, sten och blockjordar. Ras definieras av att enskilda delar rör sig fritt i förhållande till varandra utför ett stup eller en slänt.

Skred

Skred förekommer i jord som kommer i rörelse sammanhängande över en eller flera glidytor. Jordskred förekommer i ler- och siltjordar och vanligen i anslutning till sjöar och vattendrag.

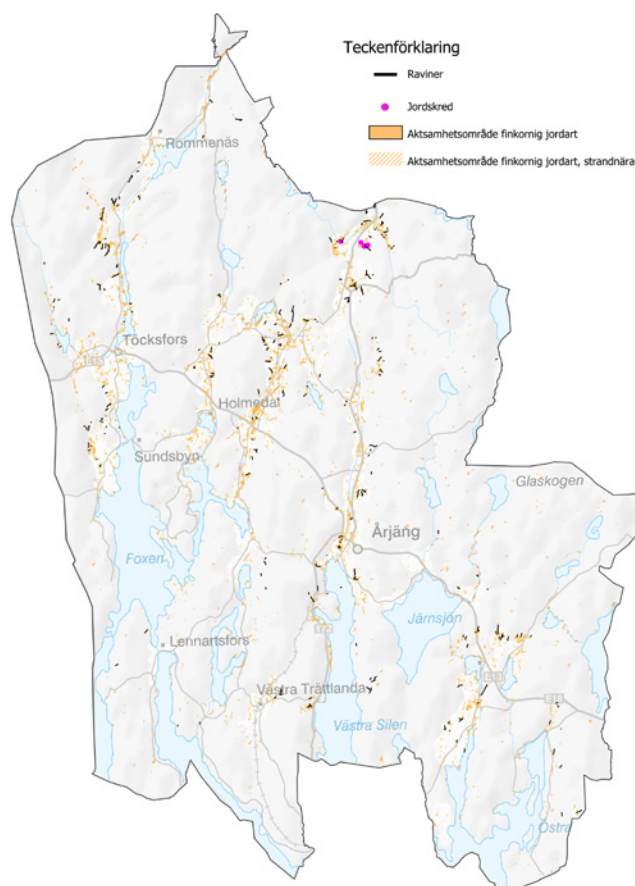
Stora delar av Värmland har betydande belägenhet för jordskred. SGU har pekat ut "aktsamhetsområden" som redovisar platser med finkornig jord där det kan finnas en risk för skred. Underlaget kan nyttjas i ett tidigt planeringsskede men ger ingen heltäckande bild av skredrisken och visar inte sannolikheten för skred.

Större aktsamhetsområden i kommunen pekas ut i nordsydlig riktning mellan Årjäms-Lyssås, Holmerud-Karlanda och Västra Fågelvik-Östervallskog. Spår av jordskred har registrerats kring Hältebyn/Björkebol.

Stora delar av kommunen, med undantag för nordöstra delen av kommunen, berörs av område med förutsättningar för kvicklera.

Erosion

Erosion innebär nednötning av jord och berg som kan orsakas av bland annat vind och vatten i rörelse. Erosion kan orsaka ras och skred. Inom kommunen finns fler strandlinjer med större risk för erosion längs Struven och Fårnäsälven, delar av Töck och Ivarsbyälven, delar av Västra Silen och Silbodalsälven, Sandaälven och Svensbysjön och Karlforsälven.

Ställningstaganden

- Vid planering och lovgivning ska geotekniska risker bedömas och ett förändrat klimat beaktas.
- Inom ramen för lovgivning och detaljplanering ska en geoteknisk undersökning avseende risker för ras, skred eller erosion göras vid behov. Denna ska utföras på en nivå som är anpassad för det aktuella fallet för att säkerställa markens förutsättningar och lämplighet för planerad markanvändning och bebyggelse.
- Åtgärder som innebär ökad last eller förutsättningar för avrinning ska undersöka påverkan på stabilitet, exempelvis skogsbruk i känsliga områden som kan leda till högre vattenflöden lokalt nedströms.
- Det finns ett behov av uppdaterat planeringsunderlag. Årjängs kommun ser med fördel att länsstyrelsen i Värmland samt Region Värmland verkar för att ta fram regionala planeringsunderlag rörande geotekniska risker.

A photograph of a modern, multi-story apartment building with a red facade and balconies. The building is situated on a grassy hill, surrounded by bare trees. The image is overlaid with a semi-transparent blue and white graphic that frames the text.

BOSTADSFÖRSÖRJNING

BOSTADSFÖRSÖRJNING

I översiktsplanen ska det redovisas hur kommunen planerar för att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Årjängs kommun har ett nyligen antaget bostadsförsörjningsprogram med handlingsplan som ligger till grund för översiktsplanens utformande. Sammanfattning och hur översiktsplanen utformats utifrån förutsättningarna redovisas i kapitlet.

Den demografiska utvecklingen

Liksom för Sverige i stort har Årjängs kommun problem med ett vikande födelsenetto, vilket är den största orsaken till en minskad folkmängd och förändrad åldersstruktur. Förväntade demografiska förändringar leder till flera utmaningar, exempelvis en större försörjningsbörda, förändrade behov av kommunens lokaler och fler tillgänglighetsanpassade bostäder.

Trots att befolkningen minskar och det har tillkommit få bostäder i kommunen har antalet hushåll ökat. Detta innebär att det finns ett bostadsbehov trots det minskande antalet invånare.

Den demografiska utvecklingen skiljer sig åt mellan kommunens olika delområden.

Marknadsförutsättningar

Det finns en efterfrågan på bostäder från utländska köpare och en stor del av kommunens fritidshus är ägda av utländska medborgare. Kommunen bör se positivt på tillskott av både fritidshus och permanentbostäder.

Utmaningar på bostadsmarknaden utgörs av ökade kostnader, minskat marknadsvärde och nedskrivningar vilket innebär minskade möjligheter att få lån och svårigheter för nyproduktion av både villor, hyres- och bostadsrätter.

I kommunen finns en efterfrågan på attraktiva sjönära bostäder samt inom tätort med närhet till skola och annan offentlig och kommersiell service som tillsammans ger attraktiva boendemiljöer och ett enklare vardagsliv.

Efterfrågan kan också finnas på en annan typ av bostäder, även inom kommunens landsbygder, för äldre som vill flytta till ett enklare boende. Flyttkedjor sker oftast inom samma geografiska område och det kan finnas en potential i att möjliggöra boenden för äldre inom de olika bygderna eftersom det kan antas att man inte vill flytta ifrån sin bygd in till centralorten.

Särskilda grupper

Den demografiska utvecklingen förväntas innebära ett ökat behov av boendeplatser för äldre samt färre barn i skola och förskola. Detta innebär att det finns ett behov av att se över nyttjandet av kommunens lokaler och möjlighet till samnyttjande av lokaler för nya grupper eller blandning av grupper.

Kommunens glesa geografiska förutsättningar innebär utmaningar för hemtjänst när befolkningen åldras. Det kan komma att krävas nya digitala lösningar och mer resurser för att tillgodose framtida behov. Att möjliggöra för flytt till en ny annan typ av boende, gärna lokaliserat centralt till bygdens serviceort, skulle innebära fördelar för hemtjänsten.

Det finns idag ett behov av fler satellitbostäder för invånare med funktionsvariationer och ev. fler gruppboenden. Gruppens framtida behov av svåra att förutse varav god dialog mellan kommun och bostadsbolag är viktig att bibehålla.

Dialog och samarbete mellan kommun och bostadsbolag är också viktig för att möjliggöra boende för grupper med ansträngd ekonomi.

Kommunens huvudmål för bostadsförsörjning

- Anpassa bostadsbeståndet utifrån de demografiska förutsättningar och planera för en åldrande befolkning
- Motverka befolkningsminskningen med huvudfokus att behålla befintliga invånare
- Skapa en helhetssyn kring samhällsutveckling samt flernivåstyrning

Ställningstaganden

- Arbeta med åtgärder i enlighet med bostadsförsörjningsprogrammets handlingsplan.

A photograph of three people riding bicycles on a gravel path in a park-like setting. The person on the left is wearing a pink jacket and a black helmet. The person in the middle is wearing a black hoodie with a red and white logo and a black helmet. The person on the right is wearing a pink jacket and a blue helmet. They are riding on a gravel path that leads through a grassy area with trees in the background. The image is framed by a large, semi-transparent blue circle.

MÅL, PLANER OCH PROGRAM

MÅL , PLANER OCH PROGRAM

I översiktsplanen ska det redovisas hur kommunen avser att ta hänsyn till och samordna planen med relevanta mål, planer och program som är av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. I avsnittet redovisas det urval som bedöms vara av störst relevans för kommunen.

INTERNATIONELL NIVÅ

Agenda 2030

2015 antog FN Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agenda 2030 innefattar 17 globala hållbarhetsmål där målen 11. Hållbara städer och samhällen, 13. Bekämpa klimatförändringen och 15. Ekosystem och biologisk mångfald har störst relevans för översiktsplanen.

Hänsyn

Översiktsplanen har tagit hänsyn till mål 11 genom utformning av bostadsutveckling i enlighet med utvecklingsinriktning och kommunalt bostadsförsörjningsprogram. Mål 13 genom att möjliggöra hållbara resor via järnväg och kollektivtrafik samt mål 15. genom att anpassa utvecklingen i kommunen med hänsyn till naturvärden och ekosystem.

NATIONELL NIVÅ

Sveriges miljömål

Sverige har sexton miljö kvalitetsmål som utgår från det övergripande generationsmålet. ”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.”

Hänsyn

Översiktsplanens miljöbedömning baseras på miljö-målet och beskrivs närmare i miljökonsekvensbeskrivningen.

Nationella friluftsmål

De nationella friluftsmålen utgår från det övergripande målet att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Det finns tio friluftsmål där målen ”tillgång till natur och friluftsliv”, ”attraktiv tätortsnära natur” och ”hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling” är mest relevant för översiktsplanen.

Hänsyn

Översiktsplanen anger markavändning för grönområden i anslutning till tätorterna i syfte att säkerställa värdefulla närrekreationsområden. Översiktsplanen har också fokus på bevarande och utveckling av friluftsområden och besöksnäring som bidrar till regional tillväxt och landsbygdsutveckling.

Nationell plan för transportinfrastruktur

Nationell plan för transportinfrastruktur beskriver hur den statliga infrastrukturen ska underhållas och utvecklas. Under våren 2026 beslutades ny plan för perioden 2026-2037.

Hänsyn

Del av nationell plan avser att vidmakthålla transportinfrastrukturen för vägsystemet med en av ambitionerna att ”standarderna på hela vägnätet successivt ska förbättras samtidigt som det eftersatta underhållet åtgärdas under planperioden” vilket är relevant i översiktsplanen.

E18 Valnäs-riksgränsen (delen Töcksfors-Bäckevarv) har utgått ur planen pga bristande samhällsekonomisk effektivitet vilket kommunen är starkt kritisk. Översiktsplanen tas fram med prioritering av att arbeta för förbättring av sträckan.

Folkhälsomål

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken har ett tydligt fokus på jämlik hälsa. Målet är att folkhälsopolitiken ska skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Hänsyn

Översiktsplanen tar hänsyn till målet genom bland annat inledande invånardialog samt främjande av likvärdiga uppväxtvillkor, stärkande av människors möjligheter till sysselsättning och boendemiljöer med god tillgång till grönområden.

REGIONAL NIVÅ

Värmlandsstrategin

Strategin ska fungera som ett paraplydokument för övriga utvecklingsplaner inom regionen och bland annat de kommunala översiktsplanerna ska förhålla sig till inriktningen som ges. Strategins vision är ”Ett hållbart Värmland som förändrar världen.”

Utifrån visionen formuleras fyra insatsområden för Värmland. De fyra områden som pekats ut som särskilt viktiga för Värmlands utveckling är:

- Förbättra livsvillkoren
- Höja kompetensen
- Utveckla attraktiva platser
- Stärka konkurrenskraften

Hänsyn

Översiktsplanen tar hänsyn till Värmlandsstrategins insatsområden bland annat genom att verka för en levande landsbygd med förutsättningar för attraktiva boendemiljöer, främjande av det lokala företagsklimatet, ökad möjlighet för eftergymnasiala studier samt främjande av ett starkt föreningsliv. Kommunens närhet till Norge ger också goda möjligheter till gränsöverskridande samarbeten och en bred arbetsmarknad.

Energi- och klimatstrategin för Värmland

Värmlandsstrategin är även sammankopplad med ”Energi- och klimatstrategin för Värmland” med fyra utpekade målbilder med goda möjligheter att minska klimatpåverkan på en kommunal nivå. De fyra målbilderna är:

- Fossilfria och effektiva transporter
- Robust och flexibelt energisystem
- Långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk
- Ansvarstagande konsumtion

Hänsyn

Översiktsplanen tar hänsyn till målbilderna genom att främja en effektiv energianvändning, verka för ökad elproduktion samt arbeta för att ta fram och genomföra den kommunala energiplanens åtgärder.

Regional plan för transportinfrastruktur

Gällande länsplan för regional transportinfrastruktur i Värmland avser perioden 2022-2033. En ny plan är under framtagande och var på samråd under hösten 2025.

Hänsyn

I planen prioriteras sträckan Valnäs-Töcksfors där en genomförd mötesseparering skulle ge ökad trafiksäkerhet och tillgänglighet. Årjängs kommun har tillsammans med Region Värmland länge uppmärksammat befintlig och tidigare regering på att den nationella väg- och järnvägsinfrastrukturen mellan Sverige och Norge behöver förbättras och tar i översiktsplanen ställning till att jobba för att påskynda Trafikverkets satsning på att bredda och utöka E18 genom Årjängs kommun.

Regionalt trafikförsörjningsprogram

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet är ett långsiktigt strategiskt dokument för kollektivtrafik i Värmlands län.

Programmet beskriver målen för kollektivtrafikens utveckling i regionen. Gällande plan avser perioden 2022-2026.

Hänsyn

Översiktsplanen ligger i linje med trafikförsörjningsprogrammets intentioner om att de större stråken bör stärkas och att områden utanför stråken bör kompletteras med mobilitetslösningar där kommunen gärna ser ett införande av en dynamisk kollektivtrafik för att säkerställa goda förbindelser och ökad tillgänglighet mellan tätort och landsbygd.

LOKAL NIVÅ

Nedan listas aktuella planer och program som legat till grund för översiktsplanen.

- Vision Årjäng
- Bostadsförsörjningsprogram, 2026
- Kulturmiljöprogram för Årjäng och Töcksfors tätorter, 2018
- Hållbarhetsstrategi, 2023
- Lokal serviceplan 2024-2027
- Näringslivs- och tillväxtstrategi, 2027-2032
- Risk och sårbarhetsanalys 2023-2026
- Avfallsplan 2023-2030
- VA- plan, 2024
- VA policy, 2024
- Vattentjänstplan, 2024
- Dagvattenpolicy, 2024
- Våtmarksplan, 2025
- Förorenad mark, handlingsplan 2024
- PM Geoteknik, MSB 2015
- PM Trafiknätsanalys för Årjäng och Töcksfors tätorter, 2023
- Skyfallsanalys, 2017

A photograph of a man and a woman standing on a grassy shore, looking out at a large body of water. The man is in the foreground, wearing a grey cap and a dark jacket, with his back to the camera. The woman is standing next to him, looking towards the water. The background shows a calm lake and distant, forested hills under a clear sky. A large, semi-transparent blue rounded rectangle is overlaid on the left side of the image, containing the text.

MELLANKOMMUNALA OCH REGIONALA INTRESSEN

MELLANKOMMUNALA OCH REGIONALA INTRESSEN

I översiktsplanen ska frågor som berör en eller flera kommuner eller är av regionalt intresse redovisas.

Många av frågorna som berörs i översiktsplanen är inte isolerade till kommunen utan berör och påverkar angränsade kommuner, exempelvis gällande arbetsmarknad och bostadsförsörjning. Intressen som bör beaktas ur ett mellankommunalt eller regionalt perspektiv kan skilja sig mellan kommuner.

Läget invid den norska gränsen innebär att översiktsplanen även berör kommuner i Norge. Årjängs kommun deltar i Grensekomiteen Värmland-Østfold för samverkan över gränsen. Kommunen har också skrivit under Römskogsavtalet i syfte att stärka samarbetet och bidra till en ekonomisk och social utveckling i gränsregionen.

Kommunen är också en del av Business Region Värmland (BRV) som är ett samarbete mellan Region Värmland och samtliga 16 kommuner i länet.

För Årjängs kommun innebär översiktsplanen främst ett behov att belysa följande sakfrågor i ett regionalt perspektiv.

Infrastruktur och kollektivtrafik

Planering av det statliga vägnätet och transmissionsnätet kräver samverkan mellan kommuner, region och stat. För Årjängs kommun är större viktiga kommunikationsstråk E18 samt länsvägar till grannkommuner där arbetspendlingen är något högre.

Kollektivtrafik förses av Region Värmland samt Västtrafik. Kommunen arbetar för att möjliggöra en tillgänglig kollektivtrafik inom kommunen i form av dynamiska lösningar samt tidseffektiva resor för arbetspendlare och studerande.

Kommunens ställningstagande angående järnväg genom kommunen är en regional fråga som direkt berör angränsade kommuner som skulle omfattas av anläggningen, men även de kommuner som arbetar för järnväg via Oslo-Stockholm 2.55 och Värmland i stort.

Även kommunens ställningstaganden kring vindkraft och elförsörjning är frågor som hanteras i en regional kontext.

Teknisk försörjning

Årjängs kommun samverkar med Arvika och Eda i avfallsfrågor och har tagit fram en gemensam avfallsplan. Samarbetet har i samband med ny lag om renhållningsordning utvecklats.

Beredskap

Kommunen ingår i en gemensam säkerhetssamordning med Arvika, Säffle och Eda kommuner. Samma kommuner samt lokalpolisområdet ingår även i gemensam brottsförebyggande organisation.

Kommunen ingår vidare i Räddningsregion Bergslagen.

Arbetsmarknad och näringsliv

Kommunens arbetsmarknad sträcker sig till stor del in i Norge och den största delen av arbetspendlingen ut från kommunen går till kommuner i Norge. Pendling ut och in till kommunen berör även kommuner i Värmland samt Dalsland.

Inom ramen för fördjupad översiktsplan för Årjängs tätort redovisas ställningstaganden för Kyrkeruds folkhögskola.

Översiktsplanen anger vidare ställningstagande om ökade möjligheter för utbildning på distans vilket kan uppnås genom samarbete mellan Årjängs kommun och Region Värmland.

Besöksnäring

Större besöksmål i kommunen berör angränsande kommuner som förvaltas genom etablerade samarbeten/föreningar. Större områden är Glaskogen som även ligger inom Arvika och Säffle kommuner samt Dalsland-Nordmarken (DANO).

Andra besöksmål som berör flera kommuner är exempelvis de regionala cykellederna Unionsleden och Lelångsleden, Kjolen sportcenter och dressinbanan från Årjäng till Bengtsfors.

***INVÄNDNINGAR I
LÄNSSTYRELSENS
GRANSKNINGSYTTRANDE***

INVÄNDNINGAR I LÄNSSTYRELSENS GRANSKNINGSYTTRANDE

Kapitlet tillkommer efter översiktsplaneprocessens granskningsskede om invändningar från länsstyrelsens granskningsyttrande kvarstår.

A wide-angle photograph of a horse racing track during a sunny day. The track is a light-colored dirt oval, curving from the right towards the background. A large, dense crowd of spectators is gathered along the left side of the track, sitting on folding chairs or standing. In the background, there is a large, multi-story building with a red roof and white walls, likely the grandstand or clubhouse. The sky is bright blue with scattered white clouds. The overall atmosphere is that of a major sporting event.

GENOMFÖRANDE

GENOMFÖRANDE

I genomförandekapitlet redovisas hur arbetet med översiktsplanens intentioner ska fortgå.

GENOMFÖRANDE AV ÖVERSIKTSPLANEN

Framtagande av översiktsplanen är en del av den kontinuerliga översiktsplaneprocessen. I början av varje mandatperiod ska en planeringsstrategi antas inom vilken kommunen ska ta ställning till översiktsplanens aktualitet.

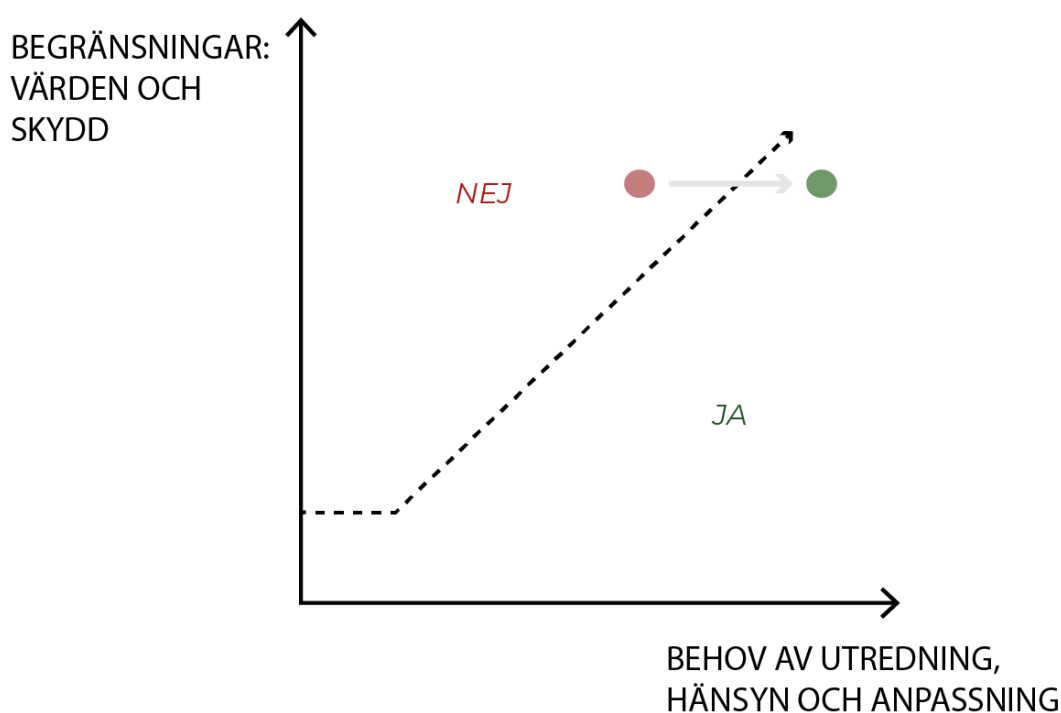
Översiktsplanens inriktning fungerar som en vision där de listade ställningstagandena är ambitioner för att uppnå översiktsplanens intentioner. I planen formuleras också ställningstagande för specifika sakfrågor som under kapitlet ”Förhållanden av väsentlig betydelse”.

Åtgärdstabellen i detta kapitel är en sammanställning av de åtgärder som presenteras i översiktsplanen och som behöver prioriteras, budgeteras och integreras i den kommunala planeringen.

Avvägningar

Inom ramen för kommande prövningar behöver översiktsplanens intentioner och åtgärder utredas och vägas mot de värden, risker och skydd som finns på den aktuella platsen. Med detta menas att många begränsningar inom ett område inte behöver innebära att platsen är olämplig för utveckling, men att det behöver tas större hänsyn och att föreslagen utveckling i högre grad måste anpassas efter platsens förutsättningar. Om anpassning inte görs i tillräcklig utsträckning kan det innebära att föreslagen utveckling är olämplig.

Principen visas i illustrationen nedan.

Ovan: Illustrationen visar hur ett område med många begränsningar kan vara olämpligt för utveckling såvida inte större hänsyn tas till de förutsättningar som råder inom området. Ett större hänsynstagande kan leda till att utvecklingen är lämplig.

TEMA	ÅTGÄRDER	ANSVAR	TIDSRAM
Kommunala planer	Ta fram en energiplan	Samhällsbyggnadsavdelningen	Pågå
	Ta fram en lokalförsörjningsplan	Samhällsbyggnadsavdelningen	Uppstart
	Arbeta aktivt med gällande kommunala planer och håll dem aktuella	Samhällsbyggnadsavdelningen	Löpande
	Se över möjligheter till inventering av kulturvärden på landsbygden	Samhällsbyggnadsavdelningen	Under nästkommande mandatperiod
	Upprätta rutin för samverkan med säkerhetssamordningen	Samhällsbyggnadsavdelningen	2026
Landsbygd	Lovgivning, möjliggörande av landsbygdsutveckling	Samhällsbyggnadsavdelningen och Bygg- och miljö	Löpande
	Arbeta för ett genomförande av LIS-områden	Samhällsbyggnadsavdelningen Bygg- och miljö	Löpande
	Fortsätta arbetet med tillsyn enskild avlopp	Samhällsbyggnadsavdelningen Bygg- och miljö	Löpande
Infrastruktur	Verka för åtgärder på E18 för ökad trafiksäkerhet och framkomlighet	Kommunledningen och Samhällsbyggnadsavdelningen	Löpande
	Verka för järnvägsförbindelse	Kommunledningen	Löpande
	Främja etablering av servicepunkter	Kommunledningen	Löpande
	Arbeta för trygga skolvägar	Samhällsbyggnadsavdelningen	Löpande
	Bevaka möjlighet till gång- och cykelvägar vid andra markarbeten	Samhällsbyggnadsavdelningen	Löpande
	Arbeta för ökad tillgänglighet för gång- och cykel mot kommunal badplats vid Östra Näs	Samhällsbyggnadsavdelningen	Löpande
	Arbeta för en dynamisk kollektivtrafik	Kommunledningen Samhällsbyggnadsavdelningen	Löpande
	Arbeta för ett förstärkt och robust energisystem som säkerställer kapacitet för nuvarande och framtida etableringar	Samhällsbyggnadsavdelningen	Löpande
Näringsliv	Öka möjligheterna till gymnasial och eftergymnasial utbildning för att säkra kompetensförsörjningen	Kommunledningen och Barn- och utbildning	Löpande
	Arbeta för ett gott näringslivsklimat	Näringslivets hus	Löpande
Friluftsliv	Bevaka slitage och möjlighet till reglering av besöksnäring inom DANO och Glaskogen	Kultur- och fritid	Löpande
	Arbeta för en revidering av värdebeskrivning och avgränsning för riksintresse för rörligt friluftsliv	Samhällsbyggnadsavdelningen Kultur- och fritid	Löpande
Annat	Följa upp översiktsplanen ställningstaganden och genomförande	Kommunstyrelsen	Årligen
	Följ upp åtgärder listade i miljökonsekvensbeskrivningen.	Kommunstyrelsen	Årligen

KONSEKVENSER

KONSEKVENSER

I kapitlet redovisas de väsentliga konsekvenser som kan uppkomma vid ett genomförande av översiktsplanen.

SAMMANFATTNING AV PLANENS VÄSENTLIGA KONSEKVENSER

Boende

Planförslaget bygger på kommunens förutsättningar för landsbygdsboende och syftar till att möjliggöra en levande landsbygd, attraktiva boendemiljöer och bättre möta en åldrande befolknings behov. Markanvändningskartan skiljer på landsbygdsområden där en glesare respektive tätare grad av bebyggelse är lämpligt.

Verksamheter och service

Planförslaget pekar inte ut specifika utvecklingsområden men syftar till att i första hand styra verksamhetsmark till tätorter och kommunikationsstråken E18 och L172. Planförslaget tar också ställning för ökade utbildningsmöjligheter för att möta framtidens kompetensbehov, exempelvis inom vården, och underlätta för vidareutbildning för invånarna.

Friluftsliv

Kommunens stora natur- och friluftsvärden utgör en viktig resurs både ur ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Planförslaget kan ge både positiva effekter såsom utvecklade rekreationsmöjligheter och närhet till attraktiva naturområden samt negativa effekter genom påverkan på landskapsbild och barriäreffekter. Ställningstagande kring möjlighet till reglering av besöksnäring syftar till att minska slitaget på välbesökta områden. Kommunen vill också gynna lokala näringssidkare framför externa.

Energi

Förnybar energiproduktion kan bidra till ett mer robust energisystem. Planförslaget ger otydliga ställningstaganden kring vindkraft vilket minskar förutsägbarheten för invånarna och intressenter. Planförslaget behöver tydliggöras under översiktsplaneprocessen.

Kommunikationer

Planförslaget prioriterar en utbyggnad och upprustning av E18. En satsning på E18 är bland annat viktigt för framkomlighet, säkerhet och ur försvarssynpunkt. En ny järnväg bedöms kunna bidra till större geografisk arbetsmarknad och ökad arbetspendling, vilket kan stärka kommunens attraktivitet och tillgång till kompetens.

MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER

En översiktsplan antas normalt medföra en betydande miljöpåverkan, vilket innebär att en strategisk miljöbedömning ska göras. Bilagt översiktsplanen finns miljökonsekvensbeskrivningen som redovisar miljöbedömningen.

I miljökonsekvensbeskrivningen har planförslaget bedömts emot nollalternativet vilket är nu gällande översiktsplan inklusive de delar som bedömts aktuella. Planförslaget har också jämförts med tre alternativa inriktningar för vindkraft.

Nedan följer en sammanfattning av miljöbedömningen av planförslaget.

Jordbruksmark

Planförslaget medger ett visst ianspråktagande av jordbruksmark, vilket innebär en risk för permanent markförlust och negativ påverkan på självförsörjning. Riktlinjer i planförslaget syftar till att styra lokalisering så att rationellt brukande inte försvåras och i syfte att möjliggöra ett attraktivt landsbygdsboende med möjlighet till småskaligt brukande som kan bidra till att hålla landskapet öppet och understödja lokal produktion.

Naturvärden

Planförslaget bedöms kunna påverka naturvärden. En förändrad markanvändning kan påverka kända och okända naturvärden samt fragmentera viktiga spridningskorridorer. Det är främst järnvägen som bedöms kunna medföra negativa konsekvenser.

Buller

Uttekad möjlig järnvägssträckning bedöms utgöra

störst risk för ökade bullernivåer. Behov av fortsatt utredning och hänsyn i kommande skeden lyfts. Även vindkraft kan ge upphov till buller för vilket planförslaget påverkan är oklar baserat på otydliga ställningstaganden.

Landskapsbild

Järnväg på brobana kan innebära en påtaglig förändring av landskapsbilden och bli synlig över större avstånd, särskilt i känsliga vyer, exempelvis från sjöar. Vindkraft kan också påverka landskapsbild och nattmiljö genom ökade ljusföroreningar.

Friluftsliv

Spridd bebyggelse kan minska sammanhängande ytor för rörligt friluftsliv och skapa barriäreffekter. Samtidigt kan satsningar på leder, cykelmöjligheter och styrning av besöksstryck (t.ex. DANO) bidra till att hantera slitage i värdefulla områden.

Årjängs Kommun